

ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ

ΜΕΛΕΤΗ:

ΧΕΙΜΑΡΡΟΣ ΞΗΡΙΑΣ ΛΑΜΙΑΣ
προβλήματα και προοπτικές

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Αποστολόπουλος Παναγιώτης

Π.Μ

Γκούτση Φαβιόλα

Α.Τ.Μ.

Κάπος Δημήτριος

Α.Μ.

Σαλόγιαννος Χρήστος

Α.Τ.Μ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.α. Επωνυμία, φορέας υλοποίησης, μελετητές

2. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

3. ΕΔΑΦΟΣ-ΓΕΩΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- 3.1 Μορφολογία
- 3.2 Γεωλογική δομή
- 3.3 Υδρογεωλογία
- 3.4 Εδαφολογικά στοιχεία

4. ΣΕΙΣΜΟΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΔΟΜΗ

5. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

5.1 ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

5.2 ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

6. Ο ΧΕΙΜΜΑΡΟΣ ΞΗΡΙΑΣ ΩΣ ΥΔΡΑΥΛΙΚΟΣ ΑΓΩΓΟΣ

- 6.1 ΓΕΝΙΚΑ-ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
- 6.2 ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

7. ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ

9. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΞΗΡΙΑ ΩΣ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ

10. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΞΗΡΙΑ ΣΑΝ ΖΩΜΗ ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

11. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΠΑΡΟΧΘΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ

12. ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

13. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

1.α. Επωνυμία, φορέας υλοποίησης, μελετητές

Η Μελέτη με τίτλο:

« ΧΕΙΜΑΡΡΟΣ ΞΗΡΙΑΣ ΛΑΜΙΑΣ-ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ »
συντάχθηκε από τους μηχανικούς:

1. Αποστολόπουλο Παναγιώτη, Πολιτικό μηχανικό
2. Γκούτση Φαβιόλα, Τοπογράφο Μηχανικό
3. Κάπο Δημήτρη, Αρχιτέκτονα Μηχανικό
4. Σαλόγιαννο Χρήστο, Τοπογράφο Μηχανικό

Η μελέτη αυτή ανατέθηκε από το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας τμήμα Ανατολικής Στερεάς, με σκοπό να συμβάλει από μέρους του στην δυνατόν σφαιρική και επιστημονική αντιμετώπιση των προβλημάτων του χειμάρρου Ξηριά μέσα από τις επιδράσεις που διαχρονικά δέχθηκε αυτός.

Αποσκοπεί στην πληρέστερη κατα το δυνατόν καταγραφή των παραμέτρων που διαμόρφωσαν την σημερινή κατάσταση, καθώς και στην διατύπωση προτάσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών από τις παραμέτρους αυτές.

Επίσης περιλαμβάνει προτάσεις για την μελλοντική προστασία και ανάπτυξη του χειμάρρου και της ευρύτερης περιοχής του.

2. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το κάτω μέρος της κοιλάδας του Σπερχειού , όπου και η περιοχή της υπόψη μελέτης , υπήρξε από τους προϊστορικούς ήδη χρόνους κατοικημένο κέντρο και σε όλη την ιστορία του εμφανίζεται να παρουσιάζει πολιτιστικές επιρροές συγχρόνως από την Βόρεια και τη Νότια Ελλάδα , ενώ παράλληλα λόγω της ύπαρξης του στενού των Θερμοπυλών , ο τόπος έχει αποτελέσει πολεμικό θέατρο πολύ σημαντικών μαχών από την αρχαιότητα ως και σήμερα.

Από τους πρώιμους ακόμη ιστορικούς χρόνους , η περιοχή κατοικήθηκε από τους Μαλιείς οι οποίοι σύμφωνα με τη μυθολογία κατάγονταν είτε από τη Μαλίδα , σύζυγο του Ηρακλή , είτε από τον αρχηγέτη τους Μάλιν , υιό του Αμφικτύονα , βασιλέα της Ανθήλης.

Με πρωτεύουσα την Τραχίνα , οι Μαλιείς έλαβαν μέρος στον Τρωικό πόλεμο, αργότερα δε , απωθώντας τους Αχαιούς Φθιώτες κατοίκησαν όλη την περιοχή από τις Θερμοπύλες και τους ανατολικούς πρόποδες της Οίτης μέχρι την παραλιακή λωρίδα Λαμίας - Φαλάρων - Εχίνου (σημερινού Αχινού).

Συσπειρωμένοι γύρω από το κοινό των Μαλιέων , ήταν ωστόσο πάντα κάτω από την επιρροή μεγαλύτερων δυνάμεων της εποχής , ήτοι των Φωκέων (6ος π.Χ. αι.) , των Αθηναίων (5ος π.Χ. αι.) , των Σπαρτιατών (5ος-4ος π.Χ. αι.) και των Αιτωλών (4ος -3ος π.Χ. αι.).Μέχρι δε τον 6ο αιώνα π.Χ. , ήταν οι Θεσσαλοί που επηρέαζαν αποφασιστικά τα πράγματα των Μαλιέων.

Πολύ σημαντικός θεσμός στην περιοχή , με πανελλήνια ακτινοβολία , υπήρξε η ίδρυση και η λειτουργία στην Ανθήλη (της οποίας η ακριβής θέση δεν ταυτίζεται με τη σημερινή και παραμένει άγνωστη) , των Αμφικτυονιών από τον βασιλέα της Αμφικτύονα όπου αντιπρόσωποι των ελληνικών φύλων συνεδρίαζαν από το 1522 π.Χ. στο ναό της Πυλαίας Δήμητρας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμη και αργότερα , όταν οι Δελφοί απέβησαν το μεγαλύτερο θρησκευτικό και διπλωματικό κέντρο της Ελλάδας οι αντιπρόσωποι των δώδεκα ελληνικών φύλων , δηλαδή των Ιώνων , Δωριέων , Βοιωτών , Φωκέων , Λοκρών , Φθιωτών Αχαιών , Θεσσαλών , Περραιβών , Μαγνήτων , Μαλιέων , Δολόπων και Αινιάνων εξακολούθησαν να πραγματοποιούν τη μία από τις συνεδρίες , τη φθινοπωρινή , στην Ανθήλη.

Κατά την εποχή αυτή , εκτός από την κοινή στο πανελλήνιο λατρεία του δωδεκάθεου (κατά τον Όμηρο ο Αχιλλέας προσευχόταν στον Δία σαν σε γενάρχη) , και των τοπικών θεοποιημένων ηρώων όπως του Αχιλλέα , το υγρό στοιχείο επίσης λατρευόταν , με αποτέλεσμα τόσο ο Σπερχειός όσο και ο Μαλιακός να «απλαμβάνουν» θείων τιμών , ενώ ο Γοργοπόταμος (Δύρας) , ελέγετο ότι ανέβλυσε για να δώσει βοήθεια στον καιγόμενο σε κορυφή της Οίτης Ηρακλή.

Κατά τη συνέχεια της Ιστορίας , η περιοχή μοιράζεται την σε γενιές γραμμές κοινή τύχη του κεντροελλαδικού χώρου , η οποία επιγραμματικά έχει ως εξής

- Πόλεμος των κατοίκων με το Φίλιππο το Μακεδόνα , (208 π.Χ.).
- Ανακήρυξη των πόλεων της περιοχής σε ελεύθερες και αυτόνομες με τη σύμφωνη γνώμη της Ρωμαϊκής Συγκλήτου (196 π.Χ.).
- Ρωμαϊκή κατοχή (189π.Χ.).
- Βαρβαρικές επιδρομές και Βυζαντινή περίοδος.
- Φραγκοκρατία (υπαγωγή της περιοχής στην κυριαρχία του Βονιφάτιου του Μομφερατικού , (1204μ.Χ.).

- Κατάληψη της περιοχής από τους Καταλανούς (1309 μ.Χ.)
- Τουρκοκρατία (1446-1833μ.Χ.).
- Στη συνέχεια , η περιοχή ακολουθεί την ιστορική πορεία του νεοσύστατου Ελληνικού Κράτους.

3.ΕΔΑΦΟΣ - ΓΕΩΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

3.1 ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ

Η λεκάνη απορροής του Σπερχειού ποταμού αποτελείται από συμπαγείς και προσχωσιγενείς σχηματισμούς που έχουν σχηματίσει ένα έντονο μορφολογικό ανάγλυφο. Η τεκτονική τάφρος του Σπερχειού είναι ένα βύθισμα με διεύθυνση Δ-Α και με μεταβλητό πλάτος 3 έως 12 km περίπου. Αυτή η τάφρος είναι γεμάτη με ιζήματα Ολοκαινικής και Πλειστοκαινικής ηλικίας και τέμνει τον φλύσχη της Πίνδου, τους γεωλογικούς σχηματισμούς της δυτικής Ορθρούς και τον φλύσχη και τους ασβεστολίθους της ζώνης Παρνασσού-Γκιώνας.

Το Υδρογραφικό δίκτυο του Σπερχειού ποταμού ανήκει στον δενδριτικό τύπο αλλά αναπτύσσεται περισσότερο κατά τον επιμήκη άξονά του , όπου σημαντικός αριθμός παραποτάμων συμβάλλει κατευθείαν στην κεντρική κύρια κοίτη που ακολουθεί το τεκτονικό βύθισμα.

Ενας από τους κυριότερους παραποτάμους του Σπερχειού είναι και ο χείμαρρος Ξηριάς Λαμίας. Ο Ξηριάς Λαμίας εκβάλλει στην Τάφρο Λαμίας η οποία αποτελεί τεχνητό αποδέκτη για την αποχέτευση των χαμηλών εκτάσεων που κείνται κατάντη της Σιδηροδρομικής Γραμμής.

Ο Ξηριάς είναι χείμαρρος χωρίς θερινή ροή και αποτελεί αποδέκτη των επιφανειακών υδάτων που απορρέουν από τους ασβεστόλιθους του ΒΑ ορίου της λεκάνης του Σπερχειού.

3.2 ΓΕΩΛΟΓΙΚΗ ΔΟΜΗ

Οι γεωλογικοί σχηματισμοί που δομούν την ευρύτερη περιοχή του Σπερχειού εντάσσονται γεωτεκτονικά στην Υποπελαγονική ενότητα και στην ενότητα του Παρνασσού.

Οι βασικές λιθολογικές μονάδες που δομούν τις ενότητες αυτές, από τις αρχαιότερες προς τις νεότερες είναι:

- Υποπελαγονική ενότητα.
- Ενότητα Παρνασσού - Γκιώνας.
- Μεταλλικά ιζήματα, τα οποία παρουσιάζουν αρκετό ενδιαφέρον γιατί είναι αυτά που έχουν πληρώσει το τεκτονικό βύθισμα του Σπερχειού και

παρουσιάζουν σημαντική ανάπτυξη στη περιοχή ενδιαφέροντος.

Αναλυτικότερα στην περιοχή μελέτης του χειμάρρου Ξηριά Λαμίας παρατηρούμε τους εξής σχηματισμούς, σύμφωνα με το Γεωλογικό χάρτη της περιοχής (ΙΓΜΕ):

1) Νότια της Επαρχιακής οδού Λαμίας - Στυλίδας κατά μήκος του χειμάρρου, μέχρι εκβολής του, καθώς επίσης και σε ένα τμήμα ανάντη της εν λόγω οδού, παρατηρούμε τεταρτογενή χαλαρά εδάφη, μικτών φάσεων που είναι αργιλοιλύες, άμμος, ψηφίδες, χάλικες και κροκάλες ποικίλης διαβάθμισης και σε κυμαινόμενα ποσοστά.

Τα εν λόγω εδάφη αποτελούν αποθέσεις χαμηλών περιοχών, κοιλάδων, χειμάρρων και προέρχονται από τη διάβρωση και απόπλυση παλαιότερων σχηματισμών ποικίλης σύστασης. Έχουν σημαντικό βάθος που φθάνει τις μερικές εκατοντάδες μέτρων και παρουσιάζουν συχνές και ταχείες μετβολές της λιθολογικής σύστασης και κοκκομετρίας κατά την οριζόντια και κατακόρυφη εξάπλωση του σχηματισμού. Χαρακτηρίζονται από μέτρια έως υψηλή υδροπερατότητα και δημιουργούν συνήθως υδροφόρους ορίζοντες μεγάλης δυναμικότητας. Συχνά εμφανίζονται σε αυτούς τους σχηματισμούς γεωτεχνικά προβλήματα καθιζήσεων και εδαφικών μετακινήσεων.

Τα φυσικά και μηχανικά χαρακτηριστικά ποικίλουν ανάλογα με την επί μέρους λιθολογική σύσταση και κοκκομετρία, ενώ η συμπεριφορά τους ελέγχεται εκτός των ανωτέρω και από το πάχος των αποθέσεων και την κλίση του εδάφους.

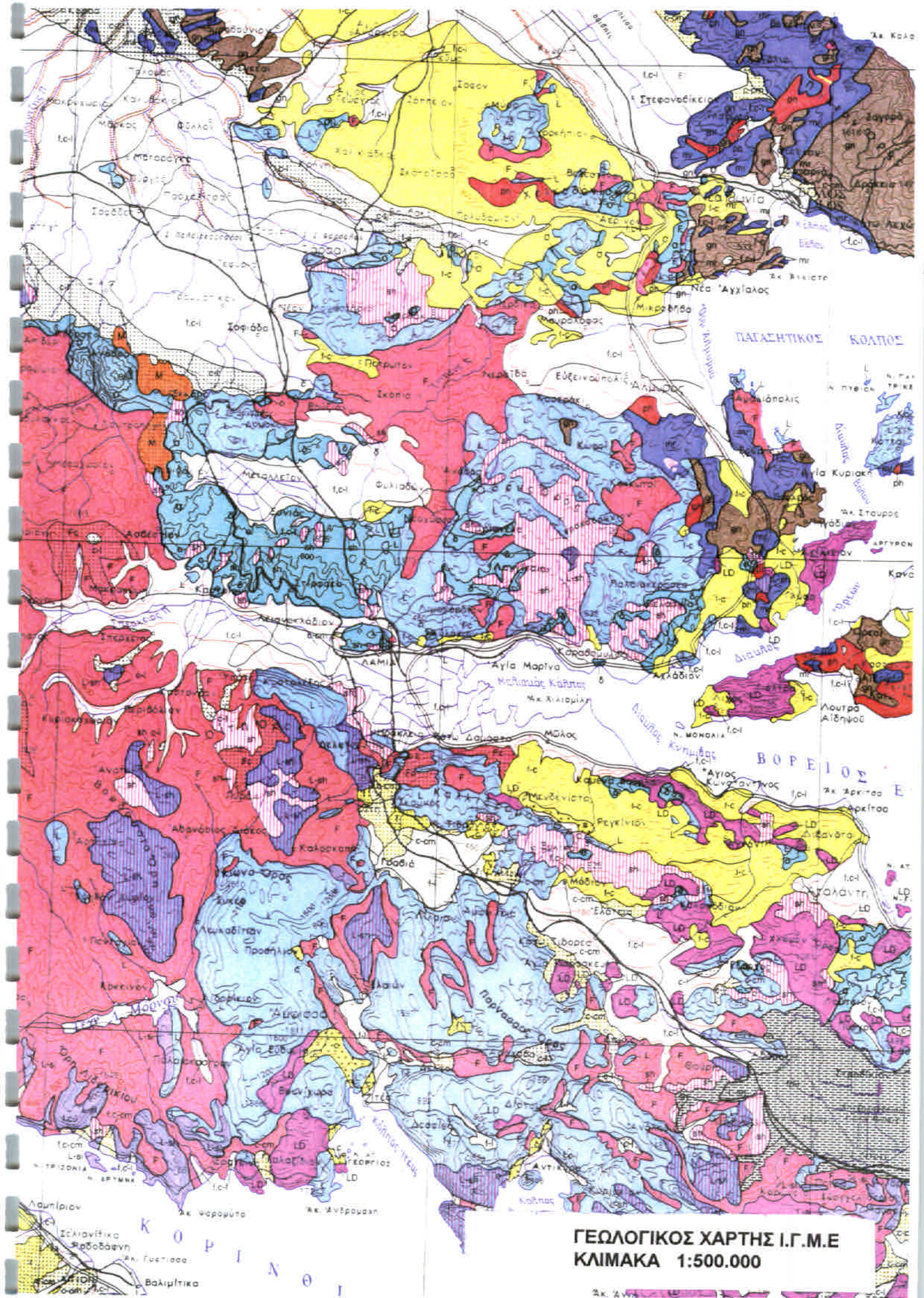
2) Ανάντη της Επαρχιακής οδού Λαμίας- Στυλίδας και βορειοανατολικά του χειμάρρου, παρατηρούμε ασβεστόλιθους συμπαγείς, συχνά κρυσταλλικούς παχυστρωματώδεις ή άστρωτοι έως λεπτοπλακώδεις ποικίλης απόχρωσης.

Κατά θέσεις μαργαικοί ή σε μικρότερη έκταση λιμναίοι τραβερτινοειδείς ασβεστόλιθοι. Συνήθως είναι έντονα αποκαρστωμένοι στα επιφανειακά στρώματα και διαρρηγμένοι.

Το πάχος τους κυμαίνεται μεταξύ μερικών δεκάδων και πολλών εκατοντάδων μέτρων. Δίνουν εκτεταμένους κώνους κορημάτων. Γενικά χαρακτηρίζονται από μέτρια έως υψηλή δευτερογενή περατότητα υψηλές τιμές μηχανικών αντοχών του ασβεστολιθικού υλικού, ενώ η συμπεριφορά της βραχομάζας είναι ικανοποιητική για τη θεμελίωση τεχνικών έργων. Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στην κατασκευή υπόγειων έργων, όταν διαπιστώνεται η παρουσία μεγαλοκαρστικών μορφών.

Αρκετές φορές παρατηρούνται αστοχίες στα πρανή, συνήθως ως καταπτώσεις βραχωδών μαζών σε περιπτώσεις ισχυρών κλίσεων και αυξημένης χαλαρής βραχομάζας.

Σπανίως εμφανίζονται κατολισθητικά φαινόμενα τοπικής σημασίας.

3.3 ΥΔΡΟΓΕΩΛΟΓΙΑ

Γενικότερα η λεκάνη του Σπερχειού ποταμού παρουσιάζει , ιδιαίτερο υδρογεωλογικό ενδιαφέρον, τόσο στο πεδινό τμήμα της , όσο και στα ασβεστολιθικά κράσπεδα αυτής που συναντώνται στην ανατολική της ανάπτυξη.

Στο πεδινό τμήμα της λεκάνης, που μας αφορά, αναπτύσσονται τεταρτογενείς αποθέσεις ποικίλης σύστασης που αποτελούνται από :

- Παλαιές αποθέσεις από λεπτομερή και αδρομερή υλικά.
- Κώνους κορημάτων και ριπίδια στις εξόδους των χειμάρων στην κεντρική κοιλάδα. Συνίσταται από κροκάλες, λατύπες , άμμος και αργίλους με υλικά που προέρχονται από ασβεστολίθους, οφιολίθους και την σχιστοκερατολιθική διάπλαση. Οι κυριώτεροι των ανωτέρω κώνων αναπτύσσονται στις νότιες προσβάσεις της κοιλάδας από τους ποταμούς Βίστριζα, Γοργοπόταμο, Ασωπό και Ξηριά Υπάτης ενώ στις βόρειες παρυφές οι μικρότεροι κώνοι των χειμάρων Δριστελόρεμα και Ξηριάς Λαμίας.
- Δελταικές αποθέσεις του Σπερχειού στο ανατολικό τμήμα της κοιλάδας.
- Σύγχρονες αποθέσεις αποτελούμενες από άμμους , αργίλους , πηλούς και κροκαλολατύπες.

Με την ποικιλία σύγχρονων αποθέσεων αναπτύσσονται υδροφόροι ορίζοντες τόσο ελευθέρως επιφανείας , όσο και υπό πίεση.

Στην περιοχή Λαμία-Κόμμα-Ανθήλη αναπτύσσονται επάλληλες υπό πίεση υδροφορίες , ενώ στο υπόλοιπο τμήμα αναπτύσσονται ελεύθερης επιφάνειας υδροφορίες.

Η τροφοδοσία των υδροφοριών πραγματοποιείται κυρίως από τις διηθήσεις των ποταμών στους κώνους κορημάτων , κατά την είσοδό τους στο πεδινό τμήμα της λεκάνης , από την άμεση κατείσδυση των νερών της βροχής στους ανωτέρω κώνους και στις αδρομερείς αποθέσεις της κοιλάδας.

Μέρος των διηθήσεων των ποταμών και των χειμάρων στα ανάντη τμήματα των κώνων επανέρχεται σε ορισμένες περιπτώσεις στην επιφάνεια υπό μορφή αλλουβιακών πηγών , εξαιτίας της άρνησης διηθήσεων στα κατάντη πλέον λεπτομερή τμήματα αυτών.

3.4 ΕΔΑΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τα εδάφη της ευρύτερης περιοχής χαρακτηρίζονται ως επί το πλείστον αλλουβιακής μορφής και αυτόχθονης προέλευσης .

Η μηχανική σύσταση των εδαφών της περιοχής ποικίλλει από χαλικώδη μέχρι συνεκτικά αργιλώδη. Όμως κυριαχεί ο αμμοπηλώδης , πηλώδης και αργιλοπηλώδης τύπος.

Στην περιοχή μελέτης του χειμάρου Ξηριά Λαμίας απαντούνται ασβεστόλιθοι όπου οι κλίσεις είναι ελαφριές έως μέτριες και η διάβρωσή τους έως μέτρια και επίσης εδάφη αλλούβια με ελαφρές κλίσεις και χωρίς διάβρωση.

4. ΣΕΙΣΜΟΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΔΟΜΗ

Η κύρια διεύθυνση του υδρογραφικού δικτύου του Σπερχειού γενικότερα, ελέγχεται από τη ρηξιγενή τεκτονική.

Μπορούμε να αναφέρουμε ότι η κοιλάδα του Σπερχειού ποταμού αποτελεί ένα ασύμμετρο τεκτονικό βύθισμα, όπου το βόρειο τμήμα της λεκάνης έχει βυθιστεί ή παραμένει σχετικά σταθερό, ενώ το νότιο τμήμα έχει ανυψωθεί πολλές εκατοντάδες μέτρα.

Διακρίνονται ρήγματα διεύθυνσης Α-Δ που καθορίζουν το βύθισμα της κοιλάδας και τεμαχίζουν τους σχηματισμούς των κρασπέδων, κόβοντας σχεδόν κάθετα τους άξονες των πτυχώσεων και τις επαφές των διαφόρων τεκτονικών ενοτήτων που είχαν σχηματιστεί κατά τη δράση της εφαπτομενικής τεκτονικής.

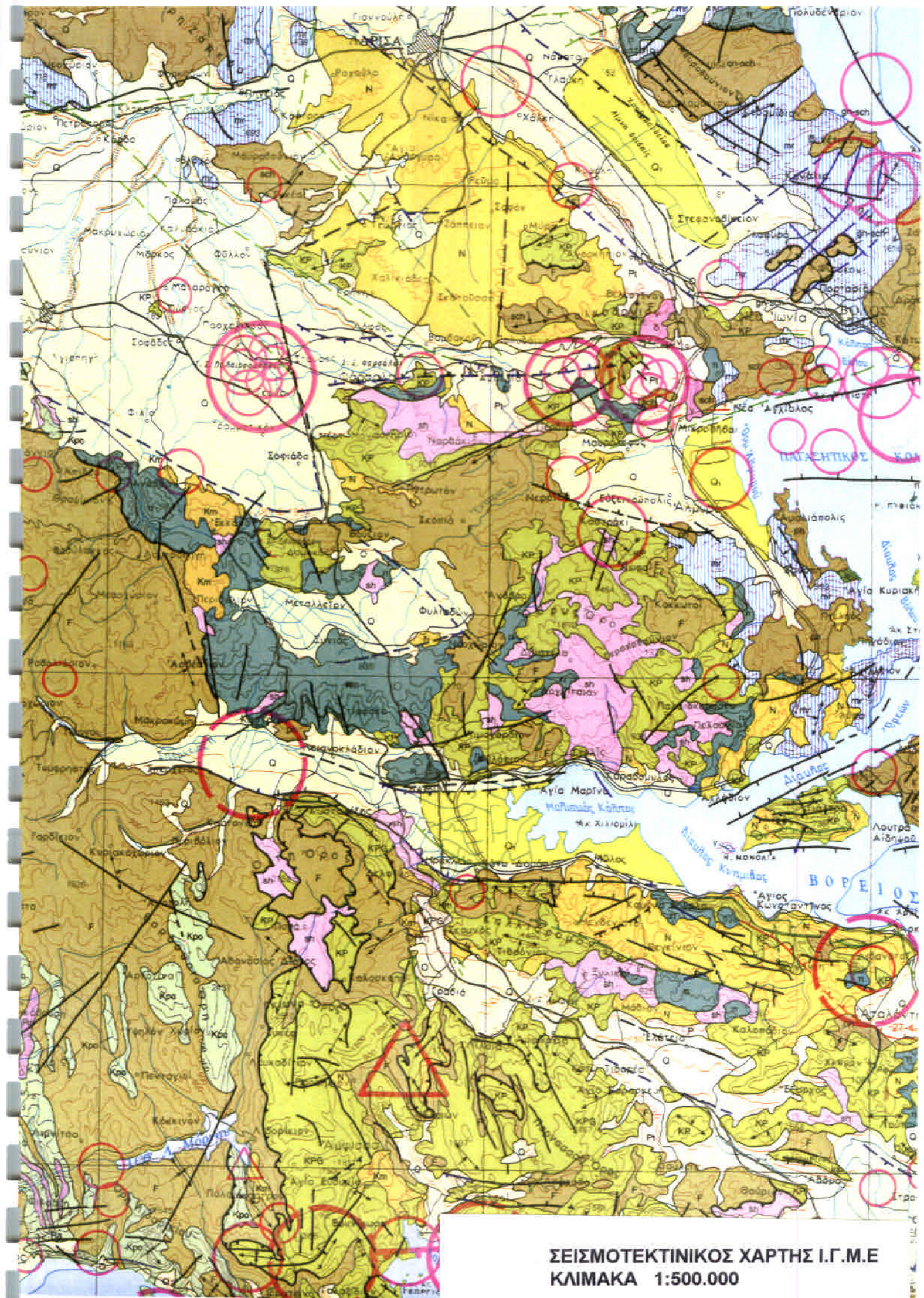
Στο κέντρο της λεκάνης εμφανίζονται διαρρήξεις διεύθυνσης ΒΒΔ-ΝΝΑ που έχουν επηρεάσει τις προσχωσιγενείς αποθέσεις.

Από τους σεισμολογικούς, τεκτονικούς χάρτες της ευρύτερης περιοχής παρατηρούμε ότι η περιοχή δεν είναι ιδιαίτερα σεισμική, όμως επηρεάζεται αρκετά από σεισμούς που έχουν εκδηλωθεί σε γύρω νομούς.

Στην ευρύτερη περιοχή της Σπερχειάδας έχουν καταγραφεί σεισμοί το 900 Μ.Χ. με μέγεθος $7 < M < 8,3$ και με εστιακό βάθος, $h < 60 \text{ km}$. Επίσης είναι κατεγραμμένοι σεισμοί που έχουν εκδηλωθεί μεταξύ των ετών 1950-1986 με μέγεθος $5 < M < 5,4$ επίσης με εστιακό βάθος $h < 60 \text{ km}$ στην κοιλάδα του Σπερχειού μεταξύ Ηράκλειας και Κάτω Δαμάστας.

Επίσης υπάρχουν δύο ρήγματα στην περιοχή με διεύθυνση από Δυσμάς προς Ανατολάς και συγκεκριμένα από το χωριό Λιανοκλάδι έως την Αγία Μαρίνα, εκ των οποίων το μεν ένα έχει απροσδιόριστη ηλικία και διαγράφεται στο χάρτη η πιθανή προέκτασή του, το δε άλλο είναι ρήγμα κανονικό και αυτό επίσης απροσδιόριστης ηλικίας.

Επίσης βορειανατολικά της Λαμίας και περίπου στην περιοχή που διέρχεται σήμερα ο χείμαρρος Ξηριάς, υπάρχουν δύο ρήγματα κάθετα μεταξύ τους το μεν ένα με διεύθυνση Δυτική - Ανατολική, ενώ το άλλο Βορεινή - Νότια.

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

5. ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

5.1 ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Από την εξέταση των ανεμολογικών στοιχείων προκύπτει ότι οι κρατούντες άνεμοι εμφανίζονται με μεγαλύτερη συχνότητα να έχουν διεύθυνση Βορειοδυτικοί (20,67%) και οι αμέσως μετά να έχουν διεύθυνση Ανατολικοί (17,83%).

Το ποσοστό της νηνεμίας είναι 19,37%.

Όσον αφορά την ένταση των ανέμων από τα αναλυτικά στοιχεία παρατηρούμε ότι οι άνεμοι έντασης 2B (31,57%) είναι οι επικρατέστεροι και ακολουθούν οι άνεμοι έντασης 3B (19,45%) και στη συνέχεια 1B (16,52%).

Οι επικρατέστεροι άνεμοι είναι οι ασθενείς (1-3B) με συχνότητα 67,56% και ακολουθούν οι μέτριοι (4-5B) με 12,16% και οι ισχυροί με 0,91%.

5.2 ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Από τα στοιχεία του μετεωρολογικού σταθμού Λαμίας και για χρονικό διάστημα 23 ετών (1970-1993) συνάγονται συνοπτικά τα ακόλουθα:

- Η μέση θερμοκρασία κυμαίνεται μεταξύ του 7,0 °C και 26,8 °C με ελάχιστη μέση τιμή τους 3,4 °C και μέγιστη τους 32,3 °C . Ο ψυχρότερος μήνας είναι ο Ιανουάριος και ο θερμότερος τον Ιούλιο. Πιθανότητα εμφάνισης θερμοκρασίας μικρότερης ή ίσης με 0 °C υπάρχει από τον Οκτώβριο ως και τον Απρίλιο.
- Η σχετική υγρασία κυμαίνεται μεταξύ 49,6% τον Ιούλιο και 76,1% τον Δεκέμβριο.

- Ο ξηρότερος μήνας είναι ο Σεπτέμβριος με μέσο ύψος βροχόπτωσης 17,5 mm ενώ ο υγρότερος μήνας είναι ο Φεβρουάριος με 67,3 mm.
- Η απολύτως μέγιστη βροχόπτωση (βροχή εικοσιτετράωρου) παρατηρήθηκε κατά τον Οκτώβριο (112,0 mm). Μέγιστη βροχόπτωση εικοσιτετράωρη μεγαλύτερη των 70 mm παρατηρήθηκε από τον Αύγουστο έως και τον Μάιο.
- Η μικρότερη μέση νέφωση παρατηρείται τον Ιούλιο και τον Αύγουστο (1,9 ημέρες) ενώ η μεγαλύτερη τον Φεβρουάριο και Δεκέμβριο (4,4 ημέρες), Ιανουάριο και Μάιο (4,0 ημέρες), τον Απρίλιο (4,1 ημέρες) και Μάρτιο (4,2 ημέρες).
- Πυκνή νέφωση παρατηρείται (6,5/8-8/8) κυρίως από τον Νοέμβριο ως και τον Μάρτιο με (8,2-9,0-10,3-10,2-8,5 ημέρες) αντίστοιχα και τους υπόλοιπους μήνες κυμαίνεται με ελάχιστη τιμή τον Ιούλιο - Αύγουστο 0,5 και 0,4 ημέρες αντίστοιχα.
- Χιονοπτώσεις εμφανίζονται από Δεκέμβριο ως και Μάρτιο με μέγιστο τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο (1,5 και 1,5 ημέρες αντίστοιχα) ενώ παγετός παρατηρείται από Νοέμβριο ως και τον Μάρτιο με μέγιστο τον Ιανουάριο (6,1 ημέρες) και ελάχιστο τον Νοέμβριο (0,3 ημέρες)
- Ομίχλη τέλος εμφανίζεται από Δεκέμβριο μέχρι και Απρίλιο όπως επίσης και τον Μάιο με μέγιστη εμφάνιση τον Μάρτιο με 1,2 ημέρες και ελάχιστη τον Αύγουστο με 0,1 ημέρες.
- Το κλίμα της περιοχής σύμφωνα με τα παραπάνω και όπως αποτυπώνεται είναι τυπικά μεσογειακό με μία ξηρή και θερμή θερινή περίοδο από Μάιο έως και Σεπτέμβριο που εναλλάσσεται με υγρό και ψυχρό χειμώνα ενώ η άνοιξη και το φθινόπωρο είναι πολύ περιορισμένες χρονικά και ως προς τα φαινόμενα εποχές.

6. Ο ΧΕΙΜΜΑΡΟΣ ΞΗΡΙΑΣ ΩΣ ΥΔΡΑΥΛΙΚΟΣ ΑΓΩΓΟΣ

6.1 ΓΕΝΙΚΑ-ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Κατά συχνά χρονικά διαστήματα, στην ευρύτερη πεδιάδα του Σπερχειού παρατηρούνται πλημμυρικές καταστάσεις, οι οποίες δημιουργούσαν και συνεχίζουν να δημιουργούν σημαντικές ζημιές.

Οι πλημμύρες επαναλαμβάνονται σχεδόν κάθε χρόνο έχουν σημαντικό μέγεθος αφού προκαλούν μεγάλες κάθε φορά ζημιές σε μεγάλο μέρος εκτάσεων κατάντη της Σιδηροδρομικής γραμμής.

Αποτελούν και σοβαρό κίνδυνο για τους οικισμούς των χαμηλών περιοχών. Αυτές οι πλημμυρικές καταστάσεις οφείλονται στην ανεπάρκεια όχι μόνο των υφισταμένων κοιτών του Σπερχειού αλλά και των χειμάρων αυτών, παραποτάμων αυτού, όπως του Ξηριά Λαμίας.

Η πιο σημαντική από τις πλημμύρες σύμφωνα με διάφορες μαρτυρίες ήταν η πλημμύρα του 1918 που διαμόρφωσε την κούφη έως το έτος 1945. Στα μέσα της δεκαετίας του 1970 παρατηρήθηκαν επίσης έντονα πλημμυρικά φαινόμενα.

6.2 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟ ΧΕΙΜΑΡΡΟ ΞΗΡΙΑ ΛΑΜΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΥΔΡΑΥΛΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ Ε. ΔΑΟΥΛΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθούμε στα έργα που προτείνονται να κατασκευαστούν στο χείμαρρο Ξηριά Λαμίας από την οριστική μελέτη με πληρότητα μελέτης εφαρμογής των αντιπλημμυρικών έργων Σπερχειού (αριθ. Μελέτης 8072701), που εκπονήθηκε από το γραφείο μελετών Ευάγγελος Δαούλας και ΣΙΑ, Ετερόρρυθμος Μελετητική εταιρία, τέως Ν. Αλτηγός Ε.Μ.Ε., με σύμβαση που υπογράφηκε την 8-7-1981.

Τα έργα που αφορούν το χείμαρρο Ξηριά καλύπτονται από τις παρακάτω τμηματικές μελέτες :

1) Τμηματική Μελέτη που περιλαμβάνει τα έργα διευθέτησης της Τάφρου Λαμίας και του χειμάρρου Ξηριά κατάντη της Εθνικής οδού Αθηνών - Λαμίας - Θεσσαλονίκης .

2) Τμηματική Μελέτη που περιλαμβάνει εκτός των άλλων και τη διευθέτηση της Τάφρου Λαμίας και του χειμάρρου Ξηριά ανάντη της Νέας Εθνικής Οδού .

Στα πλαίσια της Σύμβασης της Μελέτης , υποβλήθηκαν και εγκρίθηκαν από τη Διεύθυνση ΒΜ3 του ΥΠΕΧΩΔΕ η 1η και 2η Τμηματική Μελέτη . Επίσης η προτεινόμενη χάραξη του άξονα διευθέτησης του χειμάρρου έχει εγκριθεί με την 1574/26-7-96 η προέγκριση χωροθέτησης και έχουν εγκριθεί οι περιβαλλοντικοί όροι.

2) ΧΕΙΜΑΡΡΟΣ ΞΗΡΙΑΣ

Στή συνέχεια θα αναφερθούμε τμηματικά στα έργα που προτείνονται να κατασκευαστούν , στο χειμάρρο Ξηριά , από την εν λόγω Οριστική μελέτη.

2,1 ΑΝΑΝΤΗ ΤΗΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΛΑΜΙΑΣ - ΣΤΥΛΙΔΑΣ.

Για το λόγω τμήμα δεν έχει γίνει αντιπλημμυρική μελέτη , και σύμφωνα με τον μελετητή κ. Ε. Δαούλα , απαιτούνται έργα ορεινής υδρονομίας για την αντιπλημμυρική προστασία σε συνεννόηση με τη Διεύθυνση Δασών .

2.2 . ΝΟΤΙΑ ΤΗΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΛΑΜΙΑΣ - ΣΤΥΛΙΔΑΣ ΕΩΣ ΤΗ ΓΕΦΥΡΑ ΤΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ (Χ.Θ. 3+723,47)

Νότια της γέφυρας της οδού Λαμίας - Στυλίδας εως τη γέφυρα της σιδηροδρομικής γραμμής , η υφιστάμενη φυσική και τεχνητή διαμορφωμένη κοίτη επαρκεί για την αντιπλημμυρική προστασία της περιοχής αυτής .

Επίσης στο τμήμα αυτό υφίστανται οι εξής αναβαθμοί :

- Στη Χ.Θ. 4+220,92 ύψους 4,50 μ.

- Στη Χ.Θ . 4+274,07 ύψος 3,57 μ.

οι οποίοι βοηθούν , σε συνεργασία με τους προτεινόμενους σε άλλες θέσεις αναβαθμούς στην επίτευξη ομοιόμορφης κατά μήκος κλίσης . Σημειώνεται επίσης ότι ο πυθμένας βρίσκεται σε σημαντικό βάθος κάτω από την επιφάνεια του εδάφους .

2.3 ΑΝΑΝΤΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΘΗΝΩΝ - ΛΑΜΙΑΣ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Το έργο αυτό περιλαμβάνει τη διευθέτηση του χειμάρρου Ξηριά , κατάντη της Σιδηροδρομικής γραμμής (Χ.Θ. 3+ 723,47) μέχρι τη Χ.Θ. 1+407,12, ανάντη της Νέας Εθνικής οδού Αθηνών - Λαμίας - Θεσσαλονίκης .

Από την Χ.Θ 3+723,47 (κατάντη της Σιδηροδρομικής γραμμής) εως το σημείο Α18 Χ.Θ. 2+678 , δηλαδή για μήκος 1045,50 μέτρων περίπου τα έργα που προτείνονται είναι επί της υφισταμένης σήμερα κοίτης του χειμάρρου .

Κατάντη του σημείου Α 18(Χ.Θ. 2+ 678) , σύμφωνα με την εν λόγω Οριστική Μελέτη, προτείνεται εκτροπή της κοίτης και διευθέτησης του χειμάρρου μέχρι την εκβολή του στην Τάφρο Λαμίας.

Σε αυτό το συνολικό μήκος του χειμάρρου , δηλαδή κατάντη της Σιδηροδρομικής γραμμής μέχρι ανάντη της Νέας Εθνικής Οδού (Χ.Θ. 1+407,12) , σχεδιάστηκε ο εγκιβωτισμός , του χειμάρρου σε ενιαία κεντρική κοίτη τραπεζοειδούς διατομής με κατά μήκος κλίση 8,68% και πλάτος πυθμένα

25,00 μ και κλίση πρανών 1:1,5 (ύψος: βάση) . Για την επίτευξη της ομοιόμορφης κατά μήκος κλίση προτείνονται οι κάτωθι αναβαθμοί :

- Στη Χ.Θ. 3+512,59 , ύψος H=2,50μ
- Στη Χ.Θ. 2+946,14, ύψος H =3,30μ
- Στη Χ.Θ. 2+491,12 , ύψος H =3,30μ
- Στη Χ.Θ. 2+021,12 , ύψος H= 2,50μ
- Στη Χ.Θ. 1+407,12 , ύψος H =2,50μ

Επίσης υφίσταται αναβαθμός , στη Χ.Θ. 3+704,24 που βρίσκεται λίγα μέτρα κατάντη της γέφυρας της Σιδηροδρομικής γραμμής του Ο.Σ.Ε. Ακόμη προβλέπεται να γίνει επένδυση των πρανών της κοίτης με συρματοκιβώτια πάχους 50 c.m .

Εκατέρωθεν της κοίτης προβλέπονται δύο δρόμοι πλάτους 6μ . Επίσης η απαγωγή ομβρίων υδάτων θα γίνεται ως εξής :

- Οσον αφορά τη δεξιά,κατά τη ροή,πλευρά με υφιστάμενους οχετούς θα διοχετεύονται προς την Τάφρο Λαμίας .

- Κατά την αριστερή πλευρά τα όμβρια ύδατα θα εκβάλλουν στη κοίτη του Ξηριά μέσω κατάλληλου οχετού.

2.4 ΚΑΤΑΝΤΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΘΗΝΩΝ - ΛΑΜΙΑΣ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Αφορά τη διευθέτηση του χειμάρρου από την Χ.Θ. 1+407,12 κατάντη της Νέας Εθνικής Οδού μέχρι την εκβολή του στην Τάφρο Λαμίας .Προτείνεται ο εγκιβωτισμός του χειμάρρου Ξηριά σε αναχώματα για πλημμύρα συχνότητας πενητηκονταετίας, με παράλληλη διαμόρφωση της κεντρικής του κοίτης με κατασκευή ερεισμάτων με σταθερή διαφορά στάθμης από τον πυθμένα 1,70μ για τη διοχέτευση πλημμυρικών παροχών .

Το πλάτος της κεντρικής κοίτης θα είναι 25,00μ και επίσης προβλέπεται επένδυση με συρματοπλεκτα , κιβώτια των πρανών με ποδιά μήκους 5,00μ. Προτείνεται η κατασκευή αναβαθμών ύψους 2,50μ , δηλαδή κατάντη της γέφυρας (Χ.Θ. 1+407,12)

Επίσης προτείνονται παράλληλοι δρόμοι πλάτους 6,00μ σκυρόστρωτοι . Η στέψη των αναχωμάτων θα σκυροστρωθεί για τη δυνατότητα κυκλοφορίας προς επιθεώρηση και συντήρηση των αναχωμάτων .

Για τη στραγγιστική και αποχετευτική ικανότητα ανάντη του βορειοανατολικού αναχώματος προβλέπεται η κατασκευή τάφρων .

Κατάντη δεξιά του δεξιού αναχώματος δεν υπάρχει ανάγκη κατασκευής.

2.5 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΓΕΦΥΡΩΝ

Προτείνεται η κατασκευή πέντε (5) γεφυρών επί της νέας κοίτης του Ξηριά στις εξής θέσεις:

1. Επί της οδού Ροδίτσας - Αγ. Τρύφωνα - Νέας Αμπλιανης , στη Χ.Θ. 2+983 του Ξηριά, με θεωρητικό άνοιγμα 35,80μ.
2. Επί υφιστάμενης οδού από Ροδίτσα προς Νεκροταφείο, περίπου 400μ νότια της προηγούμενης θέσης , στη χ.Θ. 2+554 του Ξηριά , θεωρητικού ανοίγματος 35,80μ.
3. Επί της υφισταμένης οδού Ροδίτσας -κάτω διάβασης Νέας Εθνικής Οδού , νότια της Ροδίτσας , περίπου 350, βορειοδυτικά της διασταύρωσης της νέας κοίτης του Ξηριά με την Νέα Εθνική Οδό Αθηνών - Λάρισας , στη Χ.Θ. 1+822,30, θεωρητικού ανοίγματος 35,80μ.
4. Στη διασταύρωση του Ξηριά με την Νέα Εθνική Οδό , στη Χ.Θ. 1+471,90 του Ξηριά , με θεωρητικό άνοιγμα 33,68μ.
5. Επί υφιστάμενης οδού Ροδίτσας - Ανθήλης , περίπου 500μ νοτιοανατολικά της προαναφερθείσας γέφυρας , στη Χ.Θ. 1+156,29 της νέας κοίτης Ξηριά θεωρητικού ανοίγματος 35,80μ.

7 . ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

Η συστηματική μεταβολή των ορίων των ιδιοκτησιών, που ανήκουν σε ιδιώτες, σε βάρος δημοσίων εκτάσεων, δασών και ρεμάτων όπου συνορεύουν με αυτές, είναι συνηθισμένο φαινόμενο στην Ελλάδα.

Τα μεγάλα δημόσια έργα που γίνονται κατά καιρούς από την πολιτεία χωρίς να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις και οι ιδιαιτερότητες της ευρύτερης περιοχής, σε συνδυασμό με την αλλαγή που επιφέρουν στην αξία της γής αποτελούν τους κύριους λόγους διαμόρφωσης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, με τα προβλήματα που το συνοδεύουν στις περιοχές αυτές.

Η υπάρχουσα ελλιπής νομοθεσία για το ιδιοκτησιακό, και η ισχύουσα πολεοδομική σε ορισμένες περιπτώσεις ευνοούν τις αυθαιρεσίες κατά των δημοσίων εκτάσεων.

Τέλος η ανυπαρξία Εθνικού Κτηματολογίου στην Ελλάδα έχει σαν αποτέλεσμα την διαιώνιση των προβλημάτων αυτών.

Ο χειμάρρος Ξηριάς και οι παρόχθιες ιδιοκτησίες όπως έχουν διαμορφωθεί μέχρι σήμερα, αποτελούν ένα κλασικό παράδειγμα του γενικού κανόνα που προαναφέρθηκε.

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ

Οι κύριοι παράγοντες που διαμόρφωσαν και συνεχίζουν να διαμορφώνουν και να επηρεάζουν την κατάσταση των ιδιοκτησιών στην περιοχή του χειμάρρου Ξηριά, είναι τα φυσικά φαινόμενα, κύρια στο παρελθόν, η επέμβαση του ανθρώπινου παράγοντα (ιδιωτών και δημοσίου) και η αδυναμία της πολιτείας να πάρει τα κατάλληλα μέτρα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των παραγόντων αυτών.

Τα στοιχεία για την σαφή παρατήρηση της διαχρονικής μεταβολής της κοίτης του χειμάρρου Ξηριά, που έχουμε στην διάθεσή μας σήμερα είναι:

- 1) Ο χάρτης κλίμακας 1:5000 της διανομής του «Σαραμουσακλί», σήμερα κοινότητα Ροδίτσας, που συνέταξε η Τοπογραφική Υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας το έτος 1931.
- 2) Οι Αεροφωτογραφίες διαφόρων ετών από το 1945 και μετά (1945, 1960, 1970, 1988), της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού (Γ.Υ.Σ).
- 3) Τοπογραφικό διάγραμμα χειμάρρου Ξηριά (κλίμακα 1:1000) της Κ.Ε.Δ (1980)
- 4) Ο Προσωρινός Κτηματικός Χάρτης της Διεύθυνσης Δασών του Ν.Φθιώτιδας.
- 5) Η μελέτη που εκπονήθηκε από την Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του Ν.Φθιώτιδας από τους μελετητές Ζαχαρόπουλο Στ. και Πατσούρα Σ.,: «Σύνταξη τοπογραφικού διαγράμματος χειμάρρου Ξηριά Λαμίας»

Η γενική παρατήρηση από την συνολική μελέτη των στοιχείων αυτών μας οδηγεί στην διαπίστωση ότι οι κύριες χρονικές περίοδοι αλλαγής του ιδιοκτησιακού καθεστώτος στην περιοχή του Ξηριά είναι τρεις:

- α) Η περίοδος πριν από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 .
- β) Η περίοδος μεταξύ των μέσων των δεκαετιών του 1960 και 1980
- γ) Η περίοδος από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 μέχρι σήμερα.

Τα όρια των περιόδων αυτών καθορίστηκαν με βάση τις κρίσιμες αλλαγές που επιτελέστηκαν κατά την διάρκειά τους και είναι ή οι άμεσες επεμβάσεις (ιδιωτικά και δημόσια έργα) , ή οι επιδράσεις από τα νέα δεδομένα που προέκυψαν από τις εξελίξεις στην χωροταξική και οικιστική πολιτική για την γενικότερη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής της Λαμίας και του νομού, με αποτέλεσμα την καθοριστική αλλαγή στην μορφή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της περιοχής.

- α) Περίοδος πριν από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 .

Στον χάρτη της Τοπογραφικής Υπηρεσίας του έτους 1931, αποτυπώνεται το όριο του Ξηριά στην θέση που βρίσκονταν εκείνη την περίοδο, αλλά παρατηρούμε ότι δεν έχουν σχεδιαστεί οι όχθες του μεταξύ της γέφυρας του δρόμου προς Στυλίδα και της νότια ευρισκόμενης σιδηροδρομικής γραμμής, όπως και το δυτικό του όριο στην περιοχή του Αγίου Τρύφωνα. Ακόμη εμφανίζεται να υπάρχει αγροτεμάχιο ιδιωτικής ιδιοκτησίας μέσα στα όρια του Ξηριά.

Στην αεροφωτογραφία της Γ.Υ.Σ. του έτους 1945 διακρίνεται το όριο του Ξηριά το οποίο ταυτίζεται με το εμφανιζόμενο στο χάρτη του 1931, δεν υφίσταται σημαντικές παραβιάσεις μεταξύ των ετών αυτών, αλλά κάνουν την εμφανισή τους τα πρώτα τεχνικά αναχώματα νότια της σιδηροδρομικής γραμμής, μέσα στην κοίτη του χειμάρρου.

Δεν υπάρχουν καλλιέργειες ακόμη μεταξύ των φυσικών ορίων του χειμάρρου και των τεχνικών αναχωμάτων. Όρια είναι τα διαμορφούμενα από τις πλημμύρες του παρελθόντος. Η ύπαρξη δασικής χλωρίδας μέσα στην κοίτη είναι εμφανής.

Στην αεροφωτογραφία της Γ.Υ.Σ. του έτους 1960 οι καλλιέργειες και οι δενδροφυτεύσεις των ομμόρων προς τα προαναφερθέντα αναχώματα ιδιοκτησιών έχουν επεκταθεί μέχρι τα αναχώματα. Νότια όμως αυτών η κοίτη του Ξηριά διατηρεί την αρχική της μορφή. Επίσης έχει κατασκευαστεί σαρζανέτ σε ολόκληρο το μήκος της ανατολικής όχθης του χειμάρρου μεταξύ της γέφυρας του δρόμου προς Στυλίδα και της Σιδηροδρομικής γραμμής και οι καλλιέργειες των ανατολικών ιδιοκτησιών επεκτείνονται μέχρι αυτό. Επίσης καλλιεργείται ένα τμήμα της κοίτης στο σημείο που βρίσκεται η Πανελλήνια Εκθεση Λαμίας σήμερα.

Σημαντικό είναι ότι την περίοδο αυτή δεν έχει συντελεστεί καμία οικοδομική δραστηριότητα στην περιοχή.

Συγκρίνοντας μεταξύ τους τα στοιχεία αυτής της περιόδου διαπιστώνεται ότι έχουν γίνει σαφείς παραβιάσεις και επεμβάσεις σε βάρος της κοίτης διευκολινόμενες από την περίοδο υφεσης του φαινομένου της υπερχειλίσης του χειμάρρου, όπως και την απουσία μέτρων από την πλευρά της πολιτείας για να σταματήσουν οι αυθαίρετες επεμβάσεις μείωσης της κοίτης.

Μόλις στην αρχή της δεκαετίας του 1980 συντάσσεται από την Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου ένα διάγραμμα σε κλίμακα 1:1000 με στοιχεία από επίγειες μετρήσεις της ευρύτερης περιοχής του Ξηριά.

Στο διάγραμμα αυτό απεικονίζεται το όριο του Ξηριά όπως αυτό ήταν το 1931, και έχουν συμπληρωθεί τα τμήματα που έλειπαν με βάση την φωτοερμηνεία της αεροφωτογραφίας του 1945.

Παρατηρούμε ότι, εκτός των οικοδομών από ιδιώτες, ένα τμήμα της δυτικά του χειμάρρου ευρισκόμενης εθνικής οδού και συγκεκριμένα στο σημείο της Πανελληνίας Εκθεσης Λαμίας διέρχεται μέσα από την κοίτη του Ξηριά. Ακόμη ο μισός οικισμός «Χόχλιας» της κοινότητας Ροδίτσας έχει οικοδομηθεί μέσα στην κοίτη.

Το διάγραμμα αυτό είναι το μόνο που υπάρχει και χρησιμοποιείται σήμερα για την έκδοση βεβαιώσεων από την Κ.Ε.Δ., σε συνεργασία με την Διεύθυνση Δασών του Ν.Φθιώτιδας προς τους ενδιαφερόμενους ιδιώτες, για το κατά πόσον η ιδιοκτησία που τους ενδιαφέρει είναι δημόσια ή όχι.

Συνυπεύθυνος φορέας για την διαχείριση του χειμάρρου Ξηριά βόρεια της Σιδηροδρομικής γραμμής Λαμίας-Στυλίδας είναι και η Διεύθυνση Δασών του Ν.Φθιώτιδας.

Η διεύθυνση Δασών (τμήμα Κτηματολογίου) συνέταξε το 1990 Προσωρινό Κτηματικό Χάρτη σε κλίμακα 1 : 5000 όπου αποτυπώνονται οι χρήσεις γης αφενός με βάση τις αεροφωτογραφίες του 1945 και αφετέρου με βάση τα κτηματογραφικά στοιχεία του 1990.

Στους χάρτες αυτούς παρατηρούμε τα κάτωθι :

Στο τμήμα ανάντι της Σιδηροδρομικής γραμμής Λαμίας - Στυλίδας και βόρεια αυτού για μήκος περίπου 3500 μ. παρατηρούμε ότι ο εν λόγω χειμάρρος και μια περιοχή γύρω από αυτόν είναι δασική περιοχή (Χάρτης 1-πράσινο χρώμα) σύμφωνα με τις αεροφωτογραφίες του 1945.

Σύμφωνα με την κτηματογράφηση του 1990 παρατηρούμε κάποια τμήματα του χειμάρρου που ήταν δασικές εκτάσεις το 1945 να είναι πλέον άλλης μορφής εκτάσεις (Χάρτης 1 - Κόκκινο χρώμα) (είτε γεωργικές, είτε οικοπεδοποιημένες).

β) Περίοδος μεταξύ των μέσων των δεκαετιών του 1960 και 1980

Αυτή είναι η κρισιμότερη περίοδος στην αλλαγή του ιδιοκτησιακού της περιοχής του χειμάρρου Ξηριά. Η αρχή της περιόδου αυτής σηματοδοτείται από την κατασκευή του περιφερειακού δρόμου ανατολικά της Λαμίας, που αποτελεί ταυτόχρονα και τμήμα του δευτερεύοντος εθνικού δικτύου που συνδέει την Εθνική οδό με την Λαμία, αλλά και άλλους νομούς της κεντρικής Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας.

Με την κατασκευή του δρόμου αυτού δυτικά του Ξηριά σχεδόν παράλληλα με την κοίτη του, επέρχεται μεταβολή στην αξία της γής στην ευρύτερη περιοχή της διέλευσης του. Έτσι οι επιχωματώσεις της κοίτης εντείνονται, αυξάνει ο ρυθμός μπαζώματος ιδιαίτερα στην δυτική κοίτη προς αύξηση όσο το δυνατόν περισσότερο της επιφάνειας των παροχθίων ιδιοκτησιών. Έτσι όπως παρατηρούμε και από την αεροφωτογραφία του έτους 1970, μέσα σε διάστημα περίπου πέντε ετών η κοίτη περιορίζεται στο μικρότερο δυνατό πλάτος.

Την ίδια χρονική περίοδο με δεδομένη την πολεοδομική νομοθεσία για δόμηση εκτός σχεδίου και παρα εθνικές οδούς, κάνουν την εμφανισή τους οι πρώτες οικοδομές μεταξύ του δρόμου και του Ξηριά. Είναι βιοτεχνικά κτίρια ή αποθήκες.

Δεν ελήφθησαν υπόψη κατά την κατασκευή του δρόμου αυτού οι αλλαγές που θα επέφερε στο ιδιοκτησιακό της περιοχής ούτε υπήρξε η διορατικότητα ώστε να γίνει αντιληπτό το μελλοντικό μέγεθος της οικοδομικής δραστηριότητας ώστε να υπάρχει ο απαιτούμενος έλεγχος.

Παρατηρώντας την αεροφωτογραφίες του 1978 και του 1986 το πλάτος της κοίτης συνεχίζει να μειώνεται και έχουν οικοδομηθεί και άλλα βιοτεχνικά κτίρια.

Βέβαια δεν υπήρχε νομοθεσία για τις χρήσεις γής στις εκτός σχεδίου πόλης περιοχές, έτσι στην οποιαδήποτε ιδιοκτησία που πληρούσε τους ορους δόμησης μπορούσε να οικοδομηθεί οτιδήποτε, από κατοικία μέχρι βιομηχανία.

Φυσικά ο έλεγχος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τα μπάζα των κατασκευών όπως και του τρόπου διάθεσης των λυμάτων των βιοτεχνιών είναι μάλλον ανύπαρκτος.

Η ισχύουσα νομοθεσία για την δόμηση παρα εθνικών οδών λειτούργησε σε βάρος του πλάτους του Ξηριά αφού σε ορισμένες περιπτώσεις λόγω ολιγωρίας των αρχών αποτέλεσε κίνητρο για την παραβίαση της κοίτης του. Με δεδομένα, την ανυπαρξία οριοθέτησης του χειμάρου, και τις ελάχιστες αποστάσεις που προβλέπει η πολεοδομική νομοθεσία για δόμηση, από τον άξονα του δρόμου, όπως και από τις όχθες χειμάρων, έγινε επιχωμάτωση του Ξηριά, για την απόκτηση, όπου δεν υπήρχαν ή δεν βόλευαν οι απαιτούμενες ελάχιστες αποστάσεις. Μάλιστα η νομοθεσία τροποποιήθηκε και ενώ προέβλεπε 30,00 μ απόσταση του κτιρίου από τον άξονα του δρόμου, τώρα προβλέπει 45,00 μ για δρόμους αυτής της κατηγορίας.

γ) Η περίοδος από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 μέχρι σήμερα.

Το 1995 εκπονήθηκε με φορέα την Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του Ν. Φθιώτιδας από τους μελετητές Ζαχαρόπουλο Στ. και Πατσούρα Σ., Τοπογράφους μηχανικούς με έδρα τη Λαμία η Μελέτη:

«Σύνταξη τοπογραφικού διαγράμματος χειμάρου Ξηριά Λαμίας»

η οποία εκτός από επίγεια ταχυμετρική αποτύπωση την συγκεκριμένη περίοδο περιλαμβάνει την ανάλυση των αεροφωτογραφιών από το 1945, 1960, 1970, 1988. και προσωρινούς κτηματολογικούς πίνακες.

Σύμφωνα με την μελέτη αυτή παρατηρούνται τα εξής:

1. Βόρεια της οδού Λαμίας-Στυλίδας εως την οδό Λαμίας-Στυλίδας.

Σύμφωνα με τις Αεροφωτογραφίες το 1970 αλλά και το 1960 η κοίτη του Ξηριά ήταν ανατολικά της σημερινής κοίτης με πλάτη μεταβαλλόμενα.
(βλ. Χάρτη 6-Χρώμα ροζ)

Το 1988 η κοίτη του Ξηριά έχει κυμαινόμενο πλάτος από 32 μ. ως 80 μ. (βλ. Χάρτη 6-Χρώμα κίτρινο) ενώ το 1995 το πλάτος είναι από 24 μ. ως 38μ.

Σε απόσταση 100μ. βόρεια της γέφυρας προς Στυλίδα το πλάτος της κοίτης του Ξηριά το 1988 ήταν 70 μ. και το 1995 είναι 28 μ.

Σε απόσταση 165 μ. βόρεια της γέφυρας προς Στυλίδα το πλάτος της κοίτης του Ξηριά το 1988 ήταν 55 μ. και το 1995 είναι 26 μ.

Σε απόσταση 300μ. βόρεια της γέφυρας προς Στυλίδα το πλάτος της κοίτης του Ξηριά το 1988 ήταν 41 μ. και το 1995 είναι 28 μ.

2. Από την οδό Λαμίας-Στυλίδας εως την Σιδηροδρομική γραμμή Λαμίας-Στυλίδας.

Σύμφωνα με τις Αεροφωτογραφίες το 1945 η κοίτη του Ξηριά είχε πλάτος από 80μ.εως και 100 μ. και επεκτείνονταν κυρίως δυτικά της σημερινής υφιστάμενης κοίτης (βλ. Χάρτη 5-Χρώμα πράσινο).

Ακόμη δυτικότερα από τα όρια της κοίτης του 1945 φαίνεται η κοίτη του Ξηριά το 1960 (βλ. Χάρτη 5-Χρώμα μπλέ).

Η κοίτη του Ξηριά το 1988 και η υφιστάμενη κοίτη του χειμάρου σύμφωνα με την αποτύπωση το 1995 είναι περίπου η ίδια με εξαίρεση δύο σημεία τοπικά όπου υπάρχει μείωση του πλάτους της κοίτης.

α. Σε απόσταση 110 μ. βόρεια της Σιδηροδρομικής γραμμής το πλάτος του χειμάρου μεταβάλλεται από 60μ. σε 50μ. και μετατοπίζεται ανατολικότερα.

β. Σε απόσταση 170 μ. βόρεια της Σιδηροδρομικής γραμμής το πλάτος του χειμάρου μεταβάλλεται σημαντικά από 56μ. σε 39μ. σύμφωνα με την αποτύπωση της Υδραυλικής μελέτης του 1987 και την αποτύπωση του 1995.

Γ.3 Κατάντι της Σιδηροδρομικής Γραμμής (Χ.Θ 3+723,47) εως το σημείο εκτροπής της κοίτης (Δ/Μ Α18 Χ.Θ 2+678).

Σύμφωνα με τις Αεροφωτογραφίες το 1960 το πλάτος της κοίτης του Ξηριά είναι μεταβαλλόμενο από 60μ.εως και 100 μ. και επεκτείνεται ανατολικά και δυτικά της σημερινής υφιστάμενης κοίτης (βλ. Χάρτη 4-Χρώμα μπλέ).

Το 1988 το μέσο πλάτος της κοίτης του χειμάρου Ξηριά κυμαίνεται από 40 μ. ως και 90 μ. (βλ. Χάρτη 4-Χρώμα κίτρινο).

Με την τελευταία αποτύπωση του 1995 το πλάτος του χειμάρου τείνει να μειωθεί και είναι αξιοπρόσεκτη η τάση οικοδόμησης της ανατολικής κυρίως όχθης του χειμάρου.

Σε απόσταση 400 μ. νότια της Σιδηροδρομικής Γραμμής Λαμίας-Αθήνας υπάρχει σημαντική μείωση του πλάτους του χειμάρου τοπικά από 87 μ.(1988) σε 62 μ. (1995) (βλ. Χάρτη 4-Χρώμα κίτρινο)

Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από την έντονη οικοδομική δραστηριότητα στην περιοχή ειδικά προς την δυτική όχθη του Ξηριά. Η οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής και η ευνοούμενη κομβική θέση της περιοχής του Ξηριά, σε συνδυασμό με την έλλειψη επιβολής ζώνης οικιστικού ελέγχου συντελλούν στην ανομοιογενή και εντελώς αναρχη από πλευράς χρήσεων, δόμησης της περιοχής. Αντιπροσωπείες, βιοτεχνίες, συνεργεία αυτοκινήτων, οργανισμοί κοινής ωφέλειας, εμπόριο, κατοικίες και κάθε είδους αγροτικές καλλιέργειες συνθέτουν την εικόνα.

Το παράδοξο είναι ότι απαιτείται για την έκδοση οικοδομικής άδειας βεβαίωση του Δασαρχείου σε συνεργασία με την Κ.Ε.Δ. και ενώ υπάρχει ο χάρτης κλίμακας 1:1000 της Κ.Ε.Δ. με τα όρια του Ξηριά τα έτη 1931 και 1945 έχουν κατασκευαστεί οικοδομές ακόμα και Δημοσίων Οργανισμών μέσα στην κοίτη του χειμάρρου.

Με βάση όλα τα παραπάνω είναι φανερό η έλλειψη συντονισμού όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Αποτέλεσμα αυτού είναι η έλλειψη ελέγχου από τις Υπηρεσίες που σε συνδυασμό με την ελλιπή νομοθεσία παρατηρούμε την ολοένα και μεγαλύτερη μείωση της κοίτης του χειμάρρου. Είναι αναγκαία η οριοθέτηση του χειμάρρου, η θέσπιση ειδικών όρων δόμησης στην περιοχή και η οριστικοποίηση των κτηματολογικών πινάκων της περιοχής του Ξηριά με την ολοκλήρωση της μελέτης «Σύνταξη τοπογραφικού διαγράμματος χειμάρρου Ξηριά Λαμίας».

8 . ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ ΞΗΡΙΑ ΛΑΜΙΑΣ

A.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση περιλαμβάνει τις παρατηρήσεις σχετικά με την προτεινόμενη χάραξη οριοθέτησης του χειμάρρου Ξηριά Λαμίας, όπως αυτή περιγράφεται στο τοπογραφικό διάγραμμα των Τεχνικών Υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Φθιώτιδας και στο σχετικό αντίγραφο πρακτικού 19/27-11-97 της 5ης Επιτροπής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Φθιώτιδας.

Η αναγκαιότητα της εν λόγω οριοθέτησης προκύπτει από μια σειρά παραγόντων κυριώτεροι από τους οποίους είναι :

1. Η ανάγκη διαχείρισης των παρόχθιων γαιών, ειδικά μετά το δεδομένο της μετατροπής τους από γεωργική γη σε γη υψηλής εμπορικής αξίας. Παρεπόμενα του εν λόγω φαινομένου είναι οι οικιστικές πιέσεις στην περιοχή ενίοτε κατά παράβαση της σχετικής πολεοδομικής νομοθεσίας και το μπάζωμα της παρόχθιας περιοχής με σκοπό την αύξηση των ωφέλιμων επιφανειών των ιδιοκτησιών.

2. Η ανάγκη αντιπλημμυρικής προστασίας της περιοχής.

Παράμετροι που λήφθηκαν υπόψη στη σύνταξη της παρούσας είναι λοιπόν οι εξής

1. Η προαναφερθείσα μελέτη οριοθέτησης - ευθυγράμμισης του χειμάρρου.
2. Η υδραυλική μελέτη αντιπλημμυρικής προστασίας Δαούλα.
3. Η γεωμορφολογική εδαφική διαμόρφωση κατά μήκος του χειμάρρου.
4. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς των παρόχθιων περιοχών.
5. Σχετικά στοιχεία από παρελθόντα έτη.
(αεροφωτογραφίες, χάρτες, πλημμυρικά φαινόμενα κ.λ.π.)

B. ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ (ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΔΡΑΥΛΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ Ε. ΔΑΟΥΛΑ)

Κατ' αρχήν, παρατηρούμε ότι η μελέτη οριοθέτησης έχει λάβει υπόψη της τη σχετική υδραυλική μελέτη αντιπλημμυρικής προστασίας στο σύνολό της ώστε να καλύπτονται οι απαιτούμενες διατομές της κοίτης και της παρόχθιας διαμόρφωσης.

Σε ότι αφορά τώρα στις ασυμφωνίες μεταξύ των δύο μελετών αυτές κύρια εντοπίζονται στους διαφορετικούς κατά τμήματα άξονες των δύο χαράξεων με αποτέλεσμα την ετεροβαρή (σε ότι αφορά στις παρόδιες ιδιοκτησίες) χάραξη των γραμμών οριοθέτησης.

Γ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ.

Γ.1 Από την αρχή της προτεινόμενης οριοθέτησης έως την οδό Λαμίας-Στυλίδας.

Για το εν λόγω τμήμα δεν έχει γίνει αντιπλημμυρική μελέτη. Σύμφωνα με τον μελετητή Ε.Δαούλα που εκπόνησε την μελέτη για το υπόλοιπο τμήμα του χειμάρου απαιτούνται έργα ορεινής υδρονομίας για την αντιπλημμυρική προστασία σε συνεννόηση με τη Διεύθυνση Δασών.

Οι γραμμές οριοθέτησης στο συγκεκριμένο τμήμα θα έπρεπε να μετατοπιστούν δυτικότερα ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο άξονας υφιστάμενης κοίτης και η δικαιότερη κατανομή των πολεοδομικών περιορισμών που συνεπάγεται η εν λόγω οριοθέτηση για τις εκατέρωθεν ιδιοκτησίες. Βάσει της Νομοθεσίας η εν λόγω οριοθέτηση ισχύει έως ότου εκπονηθεί μελέτη Ανάπλασης - Διαμόρφωσης-Αντιπλημμυρικής προστασίας στο χώρο.

Γ.2 Νότια της γέφυρας της οδού Λαμίας - Στυλίδας έως τη γέφυρα της Σιδηροδρομικής Γραμμής.

Νότια της γέφυρας της οδού Λαμίας - Στυλίδας έως τη γέφυρα της Σιδηροδρομικής γραμμής, η υφιστάμενη φυσική και τεχνητή διαμορφωμένη κοίτη επαρκεί για την αντιπλημμυρική προστασία της περιοχής αυτής.

Η δε προτεινόμενη οριοθέτηση απάντά στις σημερινές ανάγκες της περιοχής ικανοποιητικά. Επιφύλαξη διατυπώνεται για το γεγονός ότι υπάρχουν διαφορές στο πλάτος του χειμάρου, της αποτύπωσης της Υδραυλικής μελέτης (1987) με την τελευταία αποτύπωση που έγινε το 1995 όπου αυτό εμφανίζεται σημαντικά μειωμένο τοπικά. Το γεγονός αυτό μπορεί να επιβάλλει μερική αναπροσαρμογή της μελέτης και πιθανή επαναφορά της κοίτης στην προτέρα κατάσταση.

Γ.3 Κατάντι της Σιδηροδρομικής Γραμμής (Χ.Θ 3+723,47) έως το σημείο εκτροπής της κοίτης (Δ/Μ Α18 Χ.Θ 2+678).

Κατάντι της Σιδηροδρομικής Γραμμής (Χ.Θ 3+723,47) που είναι το σημείο εκτροπής της κοίτης (Δ/Μ Α18 Χ.Θ 2+678) σύμφωνα με την Οριστική Υδραυλική μελέτη δηλαδή για μήκος περίπου 1045,50 μ. το πλάτος της προτεινόμενης οριοθέτησης είναι επαρκές στο μεγαλύτερο μήκος του χειμάρου.

Η χάραξη των οριογραμμών στο εν λόγω τμήμα δεν ανταποκρίνεται στον προτεινόμενο άξονα του χειμάρου από την Υδραυλική μελέτη.

Κατά συνέπεια θα πρέπει να γίνει αλλαγή χάραξης των οριογραμμών σε ορισμένα σημεία.

Γ.4 Κατάντι του Α18 ως το τέλος της προτεινόμενης οριοθέτησης

Κατάντι του σημείου Α18(σημείο εκτροπής της κοιτης σύμφωνα με την Υδραυλική μελέτη) και ως το τέλος της προτεινόμενης οριοθέτησης υπάρχει σημαντική αναντιστοιχία ανάμεσα στην Υδραυλική μελέτη και στην προτεινόμενη οριοθέτηση.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1.Θα πρέπει να αποδεσμευτεί η γραμμή οριοθέτησης η οποία στην ουσία αποτελεί πολεοδομικό - χωροταξικό εργαλείο σχεδιασμού και προστασίας από τις προτάσεις ευθυγράμμισης της κοίτης η οποία συνιστά άλλο τρόπο παρέμβασης και μάλιστα σημαντικής κλίμακας και σημασίας.

2.Το γεγονός ότι δεν υπάρχει συνολικό σχέδιο ανάπλασης, ανάδειξης και προστασίας της περιοχής του χειμάρρου στο σύνολό της καθιστά τις επιμέρους μελέτες αποσπασματικές και ατελείς. Αναφερόμαστε εδώ και στην προτεινόμενη μελέτη οριοθέτησης και στην εκπονούμενη μελέτη αντιπλημμυρικής προστασίας η οποία αντιμετωπίζει τον χειμάρρο σαν αγωγό νερού και μόνο.

Η περιοχή του χειμάρρου του Ξηριά πρέπει να γίνει αντικείμενο μελέτης που θα αντιμετωπίζει όλες τις παραμέτρους που την αφορούν και έχουν ως εξής :

α. Η αξία του χειμάρρου σαν οικοσύστημα σε σχέση με το ευρύτερο οικοσύστημα του Σπερχειού του οποίου αποτελεί τμήμα.

β. Η γειτνίαση του χειμάρρου με το πολεοδομικό συγκρότημα της Λαμίας και η ανάπλασή του κατά τρόπο που να επιτρέπει τη λειτουργία του σαν ζώνη πρασίνου και αναψυχής.

γ. Ο καθορισμός ζωνών χρήσεων γης.

δ. Η αντιπλημμυρική προστασία της περιοχής.

ε. Η προστασία της παρόχθιας ζώνης από πολεοδομικές αυθαιρεσίες, παραβάσεις της πολεοδομικής νομοθεσίας και η αποφυγή εκ των υστέρων νομιμοποίησης υφιστάμενων ή μελλοντικών τέτοιων παραβάσεων ή αυθαιρεσιών.

Για την εκπόνηση της εν λόγω μελέτης είναι αυτονόητο ότι θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψιν το σχετικό υλικό (χάρτες , αεροφωτογραφίες) τα οποία αποτυπώνουν με ακρίβεια τα όρια της κοίτης και των πλημμυρικών φαινομένων κατά τα παρελθόντα έτη.

3. Η προτεινόμενη οριοθέτηση σε κάποια σημεία θίγει περισσότερο το ιδιοκτησιακό καθεστώς γης στην ανατολική όχθη του χειμάρρου από ότι της δυτικής. Παρόλο που αυτό ανταποκρίνεται στην υφιστάμενη σήμερα κατάσταση και στις σημερινές οικιστικές πιέσεις, κατά περιπτώσεις τείνει να νομιμοποιήσει παραβάσεις της νομοθεσίας.

4.Οι γραμμές της οριοθέτησης πρέπει τουλάχιστον να περικλείουν όλο το πλάτος της κοίτης και των παρόχθιων διαμορφώσεων που απαιτεί η αντιπλημμυρική μελέτη Δαούλα.

9. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΞΗΡΙΑ ΣΑΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ

Μια από τις βασικές συνιστώσες που απαρτίζουν τη φυσιογνωμία της περιοχής είναι και η αξία της σαν οικοσύστημα. Δυστυχώς, παρόλο που ο Ξηριάς αποτελεί τμήμα του ευρύτερου υδροτοπικού οικοσυστήματος του Σπερχειού δεν έχει ποτέ αποτελέσει αντικείμενο επιστάμενης μελέτης όπως συνέβη για παράδειγμα με τον ίδιο το Σπερχειό ή τις πηγές της Αγ. Παρασκευής.

Σαν αποτέλεσμα αυτής της έλλειψης είναι η ουσιαστική άγνοια της σημασίας του και η διαίωσιση της υποβάθμισής του.

Ανάλογα με το βαθμό διατάραξης της οικολογικής ισορροπίας η περιοχή του χειμάρρου χωρίζεται σε τρεις ζώνες :

A. Η περιοχή βορείως των υφιστάμενων λατομείων

Πρόκειται για σχετικά αδιατάρακτο τμήμα με ακέραιη τη φυσική του κοίτη. Σε πάρα πολλά τμήματα οι όχθες διατηρούν την αυτοφυή βλάστηση οι οποία συνίσταται κατα κύριο λόγο από πλατάνια, αγριελιές, πουρνάρια και σχοίνα, ενώ στα υπόλοιπα ο χειμάρρος γειτνιάζει με καλλιεργημένες εκτάσεις, κυρίως ελαιοπερίβολα.

Για την πανίδα της περιοχής δεν έχουμε στοιχεία ιδιαίτερα σε ότι αφορά στις ιδιαιτερότητες που πιθανόν της προσδίδει η ύπαρξη του χειμάρρου πολύ δε περισσότερο για την ύπαρξη ενδημικών ή σπάνιων ειδών.

B. Η περιοχή από τα λατομεία έως τη διασταύρωση της οδού Λαμίας - Δομοκού με την οδό Λαμίας - Ν. Μαγνησίας.

Εδώ ο χειμάρρος είναι παράλληλος σε όλο το μήκος του με τον οδικό άξονα Λαμίας - Δομοκού ο οποίος βρίσκεται στα δυτικά του. Στο νότιο τμήμα της εν λόγω περιοχής το τμήμα μεταξύ της υφιστάμενης κοίτης και του δρόμου είναι αντικείμενο έντονων οικιστικών πιέσεων με την εγκατάσταση μονάδων βιοτεχνικού κυρίως χαρακτήρα.

Παρά το γεγονός ότι και στο τμήμα αυτό διατηρείται κατά το μεγαλύτερο μέρος η φυσική διαμόρφωση της κοίτης καθώς και η παρόχθια βλάστηση (κυρίως υδρόφιλα και ροδοδάφνες) υπάρχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις οι οποίες έχουν ως εξής::

1. Τα λατομεία καταλαμβάνουν όλο το πλάτος της κοίτης στο σημείο εγκατάστασής τους .Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την διασπορά σημαντικού όγκου αδρανών και την αλλαγή της φυσικής μορφολογίας του χειμάρρου.
2. Ο οικισμός των τσιγγάνων, ο οποίος επίσης είναι εγκατεστημένος μέσα στην κοίτη, αποτελεί εστία ρύπανσης με τη διασπορά στο χειμάρρο των λυμάτων και των απορριμάτων των κατοίκων.
3. Οι παρακείμενες βιοτεχνικές εγκαταστάσεις έχουν επέμβει με επιχρωματώσεις στο περιβάλλον αλλάζοντας τη φυσική του διαμόρφωση.
4. Είναι εύλογο να αναμένει κάποιος ότι τα λύματα των βιοτεχνιών ή τουλάχιστον τμήμα τους θα καταλήγει στο περιβάλλον όπως και μέρος των φυτοφαρμάκων που χρησιμοποιούνται στις παρακείμενες καλλιέργειες .

Δυστυχώς τα παραπάνω αν και βάσιμα, παραμένουν εικασίες δεδομένου ότι δεν έχουμε μετρήσεις που να αποτυπώνουν το ρυπαντικό φόρτο στην περιοχή από τους εν λόγω παράγοντες.

Γ. Η περιοχή από την διασταύρωση της Ν.Μαγνησίας μέχρι τις εκβολές του χειμάρρου.

Πρόκειται για το πιο αλλοιωμένο τμήμα του χειμάρρου δεδομένου ότι με τις επεμβάσεις που έχουν δεχθεί τόσο η κοίτη όσο και η παρόχθια ζώνη, η σημερινή μορφή του χειμάρρου οφείλεται περισσότερο σε ανθρωπογενείς παρά σε φυσικούς παράγοντες.

1. Στο βόρειο τμήμα της εν λόγω περιοχής υπάρχουν όπως έχουν ήδη περιγραφεί για λόγους αντιπλημμυρικής προστασίας αναβαθμοί στην κοίτη και συρματοκιβώτια στις όχθες.
2. Στο νότιο τμήμα που έχει υποστεί και τις μεγαλύτερες επεμβάσεις έχουν γίνει μεγάλης κλίμακας επιχωματώσεις που έχουν αλλοιώσει τη μορφολογία και τη διατομή της κοίτης.
3. Ανατολικά του χειμάρρου υπάρχει και άλλος οικισμός τσιγγάνων, μικρότερος σε μέγεθος και πληθυσμό από τον προαναφερθέντα με αντίστοιχες όμως δυσμενείς επιδράσεις που οφείλονται στη διασπορά των παραγόμενων λυμάτων και απορριμάτων στο περιβάλλον.
4. Ισχύουν και εδώ τα προαναφερθέντα για τα βιομηχανικά λύματα και τα φυτοφάρμακα.

10. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ ΣΑΝ ΖΩΝΗ ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Η ζώνη του χειμάρρου σε σχέση με το πολεοδομικό συγκρότημα της Λαμίας βρίσκεται σε μια έντονα και γρήγορα αστικοποιούμενη περιοχή. Σε σχέση με τη σημερινή μορφή και λειτουργία της πόλης Λαμίας η εν λόγω ζώνη είναι περιφερειακή. Λαμβάνοντας όμως υπόψιν το πολεοδομικό συγκρότημα στο σύνολό του και μάλιστα τη μορφή που αυτό θα έχει μετά τις προτεινόμενες από το σχέδιο Καποδίστριας συνενώσεις, είναι φανερό η νευραλγική θέση της σε σχέση με τους οικισμούς της Λαμίας, της Ροδίτσας και της Ν.Μαγνησίας.

Η σημασία της γίνεται εμφανέστερη αν συνδυαστεί με τη μελλοντική γειτνίαση του χειμάρρου με τις διοικητικές και δικαστικές υπηρεσίες που θα εγκατασταθούν στο σημερινό στρατόπεδο Τσαλτάκη μεταφέροντας σημαντικές λειτουργίες της πόλης στα ΝΑ του σημερινού κέντρου.

Είναι λοιπόν φανερό ότι η περιοχή του Ξηριά στο σύνολό της είναι εν δυνάμει σημαντικός πυρήνας περιαστικού πρασίνου παρά την σημαντική υποβάθμιση που έχει κατά τόπους δεχθεί η μορφολογία του και η παρόχθια βλάστηση.

Θεσμικά η περιοχή της κοίτης έχει το καθεστώς δασικής έκτασης. Σύμφωνα με χάρτη της αρμόδιας Διεύθυνσης Δασών η σχετική δασική έκταση εμφανίζεται το σημαντικά μειωμένη σε σχέση με τις αεροφωτογραφίες του 1945.

11. ΠΑΡΟΧΘΙΟΙ ΚΑΤΑΥΛΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ

Μείζονος σημασίας ζήτημα για την περιοχή είναι η ύπαρξη μέσα στην κοίτη του Ξηριά η δίπλα σ'αυτήν δύο καταυλισμών τσιγγάνων.

Σημαντικώτερος από τους δύο είναι ο ευρισκόμενος βόρεια του κόμβου της Ν. Μαγνησίας ο οποίος είναι εγκατεστημένος μέσα στην κοίτη του χειμάρρου. Παρά το γεγονός ότι ο πληθυσμός του οικισμού δεν είναι σταθερός λόγω των εποχιακών μετακινήσεων, ο οικισμός έχει πλέον χαρακτήρα ημιμόνιμο. Η διαμονή των [περισσότερων από τους κατοίκους του γίνεται όχι πια σε σκηνές αλλά σε κατασκευές μόνιμες αν και αυθαίρετες και κτισμένες με ευτελή ως επί το πλείστον υλικά.

Ενδεικτικό για τη μονιμότητα του οικισμού είναι το γεγονός ότι σε επιτόπια επίσκεψη παρατηρήθηκε η λειτουργία δύο καταστημάτων ψυχαγωγίας, συνδυασμός ψητοπωλείου και καφενεύου.

Ο οικισμός υδρεύεται και ηλεκτροδοτείται με σκοπό την ανετώτερη και υγιέστερη διαβίωση των τσιγγάνων.

Τα προβλήματα που θέτει η ύπαρξη του συγκεκριμένου οικισμού είναι σημαντικά και ξεπερνούν κατά πολύ τα πρακτικά ζητήματα που απορρέουν από τη φύση, τη θέση και τη δομή του.

Αυτά, είναι και τα ευκολώτερα να πιστοποιηθούν έχουν δε ως εξής:

1. Η διασπορά των απορριμάτων και λυμάτων γίνεται απευθείας στο φυσικό περιβάλλον με άμεσο αποδέκτη τον Ξηριά. Αυτό το φαινόμενο, πέραν των φαινομένων βιολογικής, χημικής και αισθητικής ρύπανσης που επιφέρει, εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους επιδημιών.
2. Η χωροθέτηση του οικισμού ΜΕΣΑ στην κοίτη του χειμάρρου και εκατέρωθεν του αύλακα απορροής, παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα που αφορούν κυρίως στην επικινδυνότητα του χώρου σε περίπτωση πλημμυρικών φαινομένων, τα οποία εφόσον συμβούν αναμένεται να προκαλέσουν σημαντικές απώλειες τόσο υλικές όσο και σε ανθρωπινες ζωές.
3. Ο ολοένα και μονιμοποιούμενος χαρακτήρας του αυθαίρετου οικισμού αντιβαίνει σε κάθε μελλοντική προσπάθεια ανάδειξης και προστασίας του χειμάρρου.
4. Ενδεικτικό φαινόμενο της ακαταλληλότητας του χώρου για την ύπαρξη σ'αυτόν οικισμού είναι η εύρεση προ ετών από παιδιά τσιγγάνων οπλικού υλικού από το Β παγκόσμιο πόλεμο υψηλής επικινδυνότητας, γεγονός που μόνο χάρη στην τύχη δεν απέβη μοιραίο για τη σωματική τους ακεραιότητα ή και τη ζωή τους.
5. Η συνέχιση της ύπαρξης του οικισμού σε καθεστώς πλήρους αυθαιρεσίας κάνει αδύνατη τη βελτίωση των οικιστικών συνθηκών σ'αυτόν. Αποκλείεται έτσι η κατακοικία σύνδεση με τα δίκτυα ύδρευσης, ηλεκτροδότησης και τηλεπικοινωνιών και ακόμη η σύνδεση του οικισμού με το κέντρο της Λαμίας μέσω αστικής συγκοινωνίας.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη συνέχιση της σημαντικά υποβάθμισμένης ποιότητας κατοικίας και συνθηκών διαβίωσης στην περιοχή, χωρίς μάλιστα να διαφαίνεται δυνατότητα σημαντικών βελτιώσεων.

Ο άλλος αντίστοιχος οικισμός βρίσκεται στο νότιο τμήμα του χειμάρρου. Μικρότερος σε κλίμακα και με λιγότερο μόνιμο χαρακτήρα (τουλάχιστον για την ώρα), δεν διαθέτει κανενός είδους υποδομή και παρουσιάζει τα ίδια με τα προαναφερθέντα προβλήματα αν και με πιο ήπια ένταση.

Είναι φανερό από τα παραπάνω, ότι είναι άμεσα επιτακτική η ανάγκη μεταφοράς των οικισμών σε άλλο προσφορώτερο χώρο. Το θέμα αυτό έχει εν μέρει αντιμετωπιστεί από το Δήμο Λαμίας με την πρόταση από μέρους του για τη δημιουργία οικισμού για τους τσιγγάνους -η μάλλον Ρομ όπως πλέον επικρατεί να αποκαλούνται- στα βόρεια της πόλης και σε μικρή σχετικά απόσταση απ'αυτή. Η πρόταση αυτή δεν βρήκε ευνοϊκή αποδοχή από τους ενδιαφερόμενους και το θέμα παραμένει πάντα ανοικτό.

Πρέπει βέβαια εδώ ν'αναφερθεί ότι το συγκεκριμένο πρόβλημα ξεπερνά κατά πολύ την τοπική του σημασία δεδομένου ότι κάθε πρόταση άπτεται του συνολικού τρόπου αντιμετώπισης της συγκεκριμένης μειονότητας με τις γνωστές της ιδιαιτερότητες και θίγει θέματα όπως η περιθωριοποίηση, η ενσωμάτωση, η δημιουργία περιαστικών γκέττο, η παροχή εκπαίδευσης που να σέβεται τις εργασιακές και πολιτιστικές ιδιομορφίες των τσιγγάνων και γενικά η βελτίωση των ποσοτικών και ποιοτικών παραμέτρων που καθορίζουν το βιοτικό τους επίπεδο, κατά τρόπο που να τυγχάνει της αποδοχής τους.

12. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΔΙΚΤΥΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Τα άξια λόγου υφιστάμενα δίκτυα και έργα υποδομής που βρίσκονται σε χωρική συνάφεια με την περιοχή μελέτης είναι τα εξής:

α. Η Εθνική οδός Αθηνών - Λαμίας - Δομοκού

Αποτελεί τμήμα του δευτερεύοντος Εθνικού δικτύου και είναι παράλληλος του χειμάρρου Ξηριά και μάλιστα σε σημαντικό μεγάλο τμήμα του σε πολύ μικρή απόσταση από την υφιστάμενη κοίτη.

Επιηρεάζει σημαντικά τις χρήσεις γης στην περιοχή και κυρίως στο τμήμα μεταξύ του δρόμου και της δυτικής όχθης καθώς και την πολεοδομική και λειτουργική ένταξη της περιοχής μελέτης με τη Λαμία.

Στο ύψος του οικισμού της Νέας Μαγνησίας ο δρόμος συναντά την επαρχιακή οδό Λαμίας-Στυλίδας ο οποίος διέρχεται με γέφυρα πάνω από τον Ξηριά. Στη συγκεκριμένη θέση η διασταύρωση των δυο δρόμων βρίσκεται σε επαφή με την κοίτη.

Υπάρχει πρόθεση -η οποία έχει ήδη δρομολογηθεί μέσω μελέτης- να κατασκευαστεί στη συγκεκριμένη θέση ισόπεδος κόμβος ώστε να εξυπηρετούνται πλήρως οι σχετικές κινήσεις των οχημάτων.

β) Η σιδηροδρομική γραμμή Λαμίας - Στυλίδας

Πρόκειται για τοπικής σημασίας σιδηροδρομικό δίκτυο που έχει άξονα Δύση - Ανατολή και διασχίζει τον Ξηριά με μεταλλική γέφυρα. Δεν επηρεάζει ιδιαίτερα το χείμαρρο, είναι όμως παράγων που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψιν σε κάθε πολεοδομική ή χωροταξική παρέμβαση στην περιοχή.

γ) Η γραμμή φυσικού αερίου.

Πρόκειται για τον κεντρικό αγωγό μεταφοράς φυσικού αερίου ο οποίος διασχίζει την περιοχή σε παραλληλία με τον χείμαρρο δηλ στην κατεύθυνση Βορρά - Νότου. Παρόλο που σε δύο περιπτώσεις διασχίζει το χείμαρρο και με δεδομένη τη σημασία του σαν τεχνικό έργο εθνικής σημασίας, ελάχιστα επηρεάζει την περιοχή του χειμάρρου και κυρίως μέσω των απαγορεύσεων που ισχύουν στη ζώνη δουλείας εκατέρωθεν του αγωγού.

13. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

13.1 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ ΞΗΡΙΑ

Όπως προαναφέρθηκε, η περιοχή του Ξηριά στο σύνολό της εμπεριέχει μια σειρά από αξίες ή παραμέτρους, οι οποίες δεν μπορεί παρά να ιδωθούν συνολικά και που μέχρι τώρα δεν έχει ποτέ συμβεί.

Αντίθετα, σε κάθε προσπάθεια επίλυσης των προβλημάτων της περιοχής προωθούνται τρόποι ή μελέτες που αντιμετωπίζουν μεμονωμένους τομείς-προβλήματα, με αποτέλεσμα οι προτεινόμενες λύσεις να είναι από τη φύση τους ατελείς και αποσπασματικές. Στην καλύτερη των περιπτώσεων απαντούν σε μέρος μόνο των υφιστάμενων προβλημάτων και προοπτικών, ενώ συχνά τα συμπεράσματα και οι προτεινόμενες λύσεις έρχονται σε αντίθεση με άλλες παραμέτρους που αφορούν την περιοχή.

Η κύρια πρόταση της παρούσας μελέτης είναι λοιπόν η σύνταξη γενικής διαχειριστικής μελέτης που να καλύπτει όλες τις παραμέτρους - προβλήματα - προοπτικές της περιοχής του Ξηριά στο σύνολό της.

Αυτές κατά κύριο λόγο είναι:

1. Η αξία του χειμάρρου σαν οικοσύστημα
2. Η περιοχή σαν ζώνη περιαστικού πρασίνου και ζώνης ψυχαγωγίας
3. Αντιπλημμυρική προστασία
4. Εφαρμογή της οικιστικής νομοθεσίας στις παρόχθιες περιοχές και προστασία από οικιστικές πιέσεις και αυθαιρεσίες.
5. Κτηματογράφηση της παρόχθιας ζώνης.
6. Καθορισμός ζωνών χρήσεων γης, θέσπιση ειδικών όρων δόμησης.

Για τη σύνταξη μιας τέτοιας μελέτης, όπως είναι προφανές, απαιτείται η συνεργασία μελετητών διαφόρων ειδικοτήτων (χωροτάκτη, πολεοδόμου, τοπογράφου, υδραυλικού, αρχιτέκτονα τοπίου, βιολόγου και πιθανόν και άλλων) ώστε να εξασφαλιστεί η συνολική αντιμετώπιση του θέματος.

13.2 ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΛΑΤΟΜΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Εκατέρωθεν της κοίτης του χειμάρρου έχει εγκατασταθεί λατομείο σε απόσταση περίπου 2.000 μ βόρεια της γέφυρας της οδού Λαμίας- Στυλίδας. Το εν λειτουργία σήμερα λατομείο αποτελεί μια από τις σοβαρότερες πηγές επιχλωμάτωσης της κοίτης του Ξηριά, και παράγοντα που βοηθάει την υπερχειλισή του.

Προτείνεται η επιτάχυνση των διαδικασιών απομάκρυνσής του και η πλήρης αποκατάσταση περιβάλλοντος.

13.3 ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ

Όπως ήδη αναφέρθηκε, άμεση και επιτακτική είναι η ανάγκη απομάκρυνσης των οικισμών των τσιγγάνων για λόγους που αναπτύχθηκαν στο οικείο κεφάλαιο της παρούσας.

Για προφανείς λόγους, αυτό δεν μπορεί να γίνει παρά με μετεγκατάσταση των κατοίκων σε χώρους όπου θα προυπάρξουν έργα υποδομής και η απόφαση θα πρέπει να ληφθεί από κοινού από τους άμεσα ενδιαφερόμενους και την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Όπως προαναφέρθηκε, οι σχετικές αποφάσεις άπτονται μιας γενικότερης πολιτικής ή με την απουσία της. Θα έπρεπε μάλλον να υπάρξει προγραμματισμός σε εθνικό επίπεδο που να καθορίζει τις αρχές και τους στόχους της αντιμετώπισης του σχετικού μειονοτικού προβλήματος και στη συνέχεια να εξειδικεύεται στις κατά τόπους περιοχές προτείνοντας τις προσφορώτερες για την κάθε περίπτωση λύσεις.

Το συγκεκριμένο σχήμα απαιτεί μια ευελιξία και κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων της συγκεκριμένης ομάδας καθώς και πλήρη συνείδηση του αν είναι επιθυμητή η πλήρης αφομοίωσή της, η μερική της ένταξη, ή η απλή σταδιακή βελτίωση του βιοτικού της επιπέδου χωρίς διαρθρωτικές αλλαγές στον τρόπο ζωής της.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι η προτεινόμενη λύση της μετεγκατάστασης των οικισμών σε προσφορώτερη θέση είναι μεν αναγκαία άμεσα λύση αλλά συγχρόνως δεν λύνει το πρόβλημα στο σύνολό του. Απλώς αναιρεί μια σειρά κινδύνων που προέρχονται από τη γειτνίασή τους με το χείμαρρο και συγχρόνως απαλείφει τα συγκεκριμένα προβλήματα που οι οικισμοί και οι κάτοικοι δημιουργούν στην περιοχή.

Μέχρις ότου και αυτή η μετεγκατάσταση καταστεί δυνατή, προτείνεται η λήψη μιας σειράς μέτρων με σκοπό την κατά το δυνατόν βελτίωση των όρων και των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού.

Αυτά προτείνεται να είναι τα εξής:

- α) Ιατρική προληπτική μέριμνα και εμβολιασμός των κατοίκων ανά τακτά διαστήματα ώστε να προστατευθούν και οι ίδιοι και οι γύρω πληθυσμοί από διασπορά ασθενειών.
- β) Σύνδεση του οικισμού στο βόρειο τμήμα με την πόλη της Λαμίας με αστική συγκοινωνία.
- γ) Μέριμνα για την παροχή επιτόπου ειδικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με ταυτόχρονη προσπάθεια για αποτροπή ή μείωση της παιδικής εργασίας.
- δ) Αποκομιδή των απορριμάτων με μέριμνα του Δήμου Λαμίας.

Δεν προτείνονται μέτρα όπως η κατασκευή κοινόχρηστων χώρων υγιεινής ή λουτρών γιατί από προηγούμενες παρόμοιες περιπτώσεις έχει αποδειχτεί ότι δεν χρησιμοποιούνται καθόλου και πολύ σύντομα η χρήση τους μετατρέπεται σε ότι οι κάτοικοι νομίζουν ότι έχουν ανάγκη (π.χ. αποθήκες). Επιπλέον θα έπρεπε να αποφευχθεί κάθε επέμβαση που θα έδινε περαιτέρω χαρακτήρα μονιμότητας στους οικισμούς διαιωνίζοντας έτσι το πρόβλημα.

13.4 ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΞΗΡΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΕ ΠΝΕΥΜΟΝΑ ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Το τμήμα του Ξηριά από τη σημερινή εγκατάσταση των λατομείων ως και τη σιδηροδρομική γραμμή προτείνεται μετά την απομάκρυνση του αυθαίρετου οικισμού των τσιγγάνων και των λατομείων να αναπλαστεί ώστε να αποτελέσει σημαντικό πυρήνα περιστικού πρασίνου και ζώνη ψυχαγωγίας. Σε συνδυασμό με τα άλλα προτεινόμενα έργα όπως η οδική και λειτουργική σύνδεση της περιοχής με τις όμορες θα πρέπει -αφού αποκατασταθεί κατά το δυνατόν η οικολογική ισορροπία της περιοχής και ληφθεί υπόψιν η αντιπλημμυρική της προστασία- να δημιουργηθεί ένας πρότυπος χώρος δραστηριοτήτων αναψυχής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης .

Οι σχετικές επεμβάσεις θα είναι ήπιες κλίμακας και μορφής, ενδεικτικά δε αναφέρουμε σαν τέτοιες τις εξής:

- Κατασκευή αναχωμάτων και τοιχείων αντιστήριξης
- Αναδασώσεις
- Χάραξη και κατασκευή μονοπατιών
- Διαμόρφωση χώρου περιβαλλοντικής εκπαίδευσης
- Παιδότοπος με κατασκευές φιλικές προς το περιβάλλον
- Καθιστικά

Ο χείμαρρος όπως έχει ήδη περιγραφεί παρουσιάζει σημαντικές διαφορές κατά τμήματα και τι ίδιο ισχύει και για τη συγκεκριμένη περιχή που προτείνεται για ανάπλαση. Το συγκεκριμένο γεγονός αφήνει κάθε ελευθερία στους μελλοντικούς αναδόχους μελετητές, να προτείνουν μια μεταλασσόμενη σε ύψος επέμβαση σύμφωνα και με το βαθμό αστικότητας της παρόχθιας περιοχής. Για παράδειγμα διαφορετική αντιμετώπιση απαιτείται στο βόρειο πιά αδιατάρακτο οικολογικά τμήμα από ότι στην περιοχή του κόμβου της Ν.Μαγνησίας η οποία αποτελεί τρόπον τινά και μια από τις κύριες εισόδους στην κυρίως πόλη της Λαμίας.

Γιά την υλοποίηση των παραπάνω θα απαιτηθούν και απαλλοτριώσεις κάποιων ιδιοκτησιών κυρίως γύρω από τον προαναφερθέντα κόμβο ώστε να εξασφαλιστεί η οπτική και λειτουργική σύνδεση της αναπλασμένης περιοχής με τον γύρω οικιστικό ιστό.

13.5 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΑΠΟ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΕΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Οι βιοτεχνίες που είναι εγκατεστημένες δίπλα στην κοίτη του χειμάρρου, ή τουλάχιστον μέρος απ'αυτές, σύμφωνα με παρατηρήσεις που όμως δεν αποδεικνύεται από στατιστικά στοιχεία λόγω έλλειψης σχετικών μετρήσεων, αποθέτουν τμήμα των λυμάτων τους στο χείμαρρο.

Για την αντιμετώπιση των σχετικών ρυπαντικών φαινομένων προτείνεται:

- α) Η εφαρμογή των περιβαλλοντικών όρων για όσες από αυτές υφίστανται.
- β) Η σύνταξη μελέτης περιβαλλοντικών όρων λειτουργίας για όσες βιοτεχνίες δεν διαθέτουν.
- γ) Η διασφάλιση της μη ύπαρξης αγωγών διάθεσης των λυμάτων απευθείας στο χείμαρρο και η διακοπή της λειτουργίας σε όσους διαπιστωθεί η ύπαρξή τους.
- δ) Η αστυνόμευση για την εφαρμογή των παραπάνω και η διεξαγωγή συχνών ελέγχων και μετρήσεων τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες.

13.6 ΑΜΕΣΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ

1. Θα πρέπει να αποδεσμευτεί η γραμμή οριοθέτησης η οποία στην ουσία αποτελεί πολεοδομικό - χωροταξικό εργαλείο σχεδιασμού και προστασίας από τις προτάσεις ευθυγράμμισης της κοίτης η οποία συνιστά άλλο τρόπο παρέμβασης και μάλιστα σημαντικής κλίμακας και σημασίας.

2. Το γεγονός ότι δεν υπάρχει συνολικό σχέδιο ανάπλασης, ανάδειξης και προστασίας της περιοχής του χειμάρρου στο σύνολό της καθιστά τις επιμέρους μελέτες αποσπασματικές και ατελείς. Αναφερόμαστε εδώ και στην προτεινόμενη μελέτη οριοθέτησης και στην εκπονούμενη μελέτη αντιπλημμυρικής προστασίας η οποία αντιμετωπίζει τον χειμάρρο σαν αγωγό νερού και μόνο.

Η περιοχή του χειμάρρου του Ξηριά πρέπει να γίνει αντικείμενο μελέτης που θα αντιμετωπίζει όλες τις παραμέτρους που την αφορούν και έχουν ως εξής :

- α. Η αξία του χειμάρρου σαν οικοσύστημα σε σχέση με το ευρύτερο οικοσύστημα του Σπερχειού του οποίου αποτελεί τμήμα.
- β. Η γειτνίαση του χειμάρρου με το πολεοδομικό συγκρότημα της Λαμίας και η ανάπλασή του κατά τρόπο που να επιτρέπει τη λειτουργία του σαν ζώνη πρασίνου και αναψυχής.
- γ. Ο καθορισμός ζωνών χρήσεων γης.
- δ. Η αντιπλημμυρική προστασία της περιοχής.
- ε. Η προστασία της παρόχθιας ζώνης από πολεοδομικές αυθαιρεσίες, παραβάσεις της πολεοδομικής νομοθεσίας και η αποφυγή εκ των υστέρων νομιμοποίησης υφιστάμενων ή μελλοντικών τέτοιων παραβάσεων ή αυθαιρεσιών.

Για την εκπόνηση της εν λόγω μελέτης είναι αυτονόητο ότι θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψιν το σχετικό υλικό (χάρτες , αεροφωτογραφίες) τα οποία αποτυπώνουν με ακρίβεια τα όρια της κοίτης και των πλημμυρικών φαινομένων κατά τα παρελθόντα έτη.

3. Η προτεινόμενη οριοθέτηση σε κάποια σημεία θίγει περισσότερο το ιδιοκτησιακό καθεστώς γης στην ανατολική όχθη του χειμάρρου από ότι της δυτικής. Παρόλο που αυτό ανταποκρίνεται στην υφιστάμενη σήμερα κατάσταση και στις σημερινές οικιστικές πιέσεις, κατά περιπτώσεις τείνει να νομιμοποιήσει παραβάσεις της νομοθεσίας.

4. Οι γραμμές της οριοθέτησης πρέπει τουλάχιστον να περικλείουν όλο το πλάτος της κοίτης και των παρόχθιων διαμορφώσεων που απαιτεί η αντιπλημμυρική μελέτη Δαούλα.

13.7 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

Η επαναδιάταξη της κοίτης του Ξηριά, σύμφωνα με την Οριστική Υδραυλική μελέτη Δαούλα, στη νέα προτεινόμενη χάραξη εξασφαλίζει μια άνετη υδραυλική λειτουργικότητα ,ελαχιστοποιεί έως μηδενίζει την επίπτωση από τα πλημμυρικά φαινόμενα,βοηθά στην αποκατάσταση του τοπίου παροχθίως στην περιοχή δυτικά της κοινότητας Ροδίτσας.

Η μη εφαρμογή αυτού του σχεδίου περιορίζει την προστασία του χώρου ,την δραστηριότητα και της ισόπεδης διέλευση οχημάτων και ανθρώπων μέσα από την κοίτη του χειμάρου στη θέση των εγκαταστάσεων λειτουργίας και ελέγχου του αγωγού Φυσικού Αερίου.

Για τους παραπάνω λόγους απαιτείται ο άμεσος προγραμματισμός κατασκευής των αντιπλημμυρικών έργων στον Ξηριά Λαμίας σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα έργα αντιπλημμυρικής προστασίας της λεκάνης του Σπερχειού ποταμού.

13.8 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΛΑΜΙΑΣ

Η περιοχή του Ξηριά , σήμερα λειτουργεί διαχωριστικά μεταξύ των εκτάσεων όπου διαρρέει ο χειμάρρος και τα φαινόμενα που αναπτύσσονται στη δυτική όχθη είναι διαφορετικά από αυτά της Ανατολικής. Έτσι στην πρώτη, έχουμε έντονα φαινόμενα οικοπεδοποίησης της περιοχής και οικιστικών πιέσεων σε αυτή, ενώ η δεύτερη έχει κρατήσει σε μεγαλύτερο βαθμό τον αγροτικό της χαρακτήρα.

Αυτό μεταξύ άλλων οφείλεται και στη γειτνίαση του δυτικού τμήματος με την πόλη της Λαμίας, και την Εθνική οδό Αθηνών γεγονός που οδήγησε σε ραγδαία αστικοποίηση της γης ενώ η μη ύπαρξη επαρκούς επικοινωνίας με γέφυρες και η έλλειψη σχετικού προγραμματισμού εντείνουν την ανισότητα στον τρόπο ανάπτυξης των δύο πλευρών .

Και πέραν όμως των οικιστικών φαινομένων που αναπτύσσονται στην περιοχή, στο σύνολό του ο χειμάρρος αποτελεί από πολεοδομική σκοπιά έναν κενό τόπο που η πόλη βλέπει παρά μόνο σαν αγωγό υδάτων, ένα όριο που αντί να της προσδίνει ιδιαίτερη ποιότητα και να παίζει το ρόλο κομβικού σημείου αναφοράς όπως θα ώφειλε, λειτουργεί διαχωριστικά μεταξύ τμημάτων του ευρύτερου πολεοδομικού συγκροτήματος και καθιστά τις τις παρόχθιες ζώνες δυσπρόσιτες.

Πρότασή μας είναι να αναδειχθεί η σημασία του χειμάρρου σαν δυναμικό στοιχείο του πολεοδομικού ιστού, και συγχρόνως με τις προτεινόμενες αναπλάσεις να υπάρξει επαρκής οδική σύνδεση των παρόχθιων περιοχών τόσο μεταξύ τους όσο και με το σύνολο των οικιστικών περιοχών που διαρρέει ο Ξηριάς.

Βέβαια η εν λόγω πρόταση ενσωμάτωσης - πολεοδομικής και λειτουργικής- της ζώνης μελέτης στην ευρύτερη περιοχή δεν μπορεί παρά να ιδωθεί σε συνδυασμό με τις άλλες προτάσεις που συγκλίνουν στον ίδιο στόχο και κυρίως με τον καθορισμό ζωνών χρήσεων γης και ειδικών όρων δόμησης καθώς και με την ανάπλαση τμήματος της περιοχής σαν χώρο περιαστικού πρασίνου.

13.9 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΖΩΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ

Σημαντικό μέτρο για οποιαδήποτε επέμβαση στην περιοχή είναι ο καθορισμός χρήσεων γης σ'όλη της την έκταση. Αυτό θα αποβεί σημαντικό εργαλείο τόσο για τον σχεδιασμό της μελλοντικής φυσιογνωμίας της από μέρους της πολιτείας όσο και για την ομαλότερη και σωστότερη λειτουργία του ιδιωτικού τομέα, ιδιαίτερα σ'ότι αφορά στις επιχειρηματικές δραστηριότητες.

13.10 ΘΕΣΠΙΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ

Για την προστασία των περιοχών εκατέρωθεν του Ξηριά και τον καλύτερο έλεγχο της μελλοντικής οικοδομικής δραστηριότητας σ' αυτές, προτείνεται η θέσπιση ειδικών όρων δόμησης στην περιοχή οι οποίοι θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα εξής :

-Μικρότερο ποσοστό κάλυψης από το υφιστάμενο ώστε να εμποδιστεί η οικοδόμηση της περιοχής κατά τρόπο που να απαγορεύει την οπτική επαφή με το χείμαρρο.

-Καθορισμός συγκεκριμένων επιτρεπτών χρήσεων των κτισμάτων στις παρόχθιες ζώνες από τις οποίες θα πρέπει ν' αποκλειστούν οι οχλούσες και οι ρυπαίνουσες το περιβάλλον και την αισθητική του τοπίου.

-Έλεγχος της μορφολογίας των κτισμάτων από την ΕΠΑΕ. .Αυτός πρέπει να επεκτείνεται και στις διαμορφώσεις των υπαιθρίων χώρων, των δωματίων και των περιφράξεων.
Προτείνεται ο εν λόγω όρος να ισχύει και για όσα από τα υφιστάμενα κτίσματα πρόκειται να επεκταθούν ή ν' αναπλαστούν εξωτερικά.

Για να αντιμετωπιστεί η σημερινή κατάσταση των κάθε είδους αυθαιρεσιών και παραβάσεων προτείνεται ο έλεγχος της νομιμότητας των υφιστάμενων κατασκευών στην περιοχή, ο έλεγχος της νομιμότητας και πληρότητας των οικοδομικών αδειών βάσει των οποίων κτίστηκαν και το σύννομο των χρήσεων που έχουν σήμερα. Στη συνέχεια θα πρέπει να γίνει εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας ανεξάρτητα αν ο εκάστοτε ιδιοκτήτης ή νομέας είναι φυσικό πρόσωπο ή υπηρεσία του Δημοσίου.

13.11 ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΞΗΡΙΑ

Επειδή από όλα τα παραπάνω τεκμαίρεται η σημαντικότητα του Ξηριά για την ευρύτερη περιοχή της Λαμίας προτείνεται η οριστικοποίηση των κτηματολογικών πινάκων μέσω της συνέχισης της μελέτης «Σύνταξη τοπογραφικού διαγράμματος χειμάρου Ξηριά Λαμίας»
Αυτό όπως είναι αναμενόμενο θα αναιρέσει την τρέχουσα τάση για καταπατήσεις γης σε βάρος του χειμάρρου κατης παρουσίας του Δημοσίου και επιπλέον θα αποτελέσει οριστικό και μη αμφισβητήσιμο υπόβαθρο για κάθε παρέμβαση στην περιοχή.

13.12 ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Το γενικότερο καθεστώς των μελετών στην Ελλάδα είναι η σχετική έλλειψη συντονισμού που διέπει μελέτες με αλληλοκαλυπτόμενο αντικείμενο. Έτσι τα συμπεράσματα και οι προτάσεις είναι δύσκολα ή και καθόλου εφαρμόσιμα ή χρειάζεται αναπροσαρμογή που κοστίζει σε χρόνο και χρήμα.

Η ίδια κατάσταση επικρατεί σε κάποιο βαθμό και στις μελέτες που αφορούν στην περιοχή του Ξηριά. Ενδεικτικά αναφέρεται η κατά σημεία διαφοροποίηση του άξονα της κοίτης μεταξύ της μελέτης Δαούλα και της προτεινόμενης οριοθέτησης.

Προτείνεται λοιπόν η εναρμόνιση των υφιστάμενων και των εκπονούμενων μελετών ώστε να είναι τα αποτελέσματά τους υλοποιήσιμα και εφαρμόσιμα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δαούλας Ευάγγελος & Σια .(1986),
ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΜΕ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΕΩΣ ΤΑΦΡΟΥ ΛΑΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ ΞΗΡΙΑ ΚΑΤΑΝΤΗ ΝΕΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΟΔΟΥ (1η ΤΜΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ).
2. Δαούλας Ευάγγελος & Σια .(1986),
ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ (ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ) ΕΡΓΩΝ
ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΕΩΣ ΤΑΦΡΟΥ ΛΑΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ ΞΗΡΙΑ ΑΝΑΝΤΗ ΝΕΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΟΔΟΥ - ΧΕΙΜΑΡ. ΜΠΕΚΙΟΡΕΜΑ- ΕΚΤΡΟΠΗΣ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ
ΚΑΤΑΝΤΗ ΝΕΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ
(2η ΤΜΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ).
3. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο . (1996) . «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΠΟΤΑΜΙΟΥ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ».
4. Ζαχαρόπουλος Στ. - Πατσούρας Σ. (1995).
ΜΕΛΕΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΧΕΙΜΑΡΡΟΥ ΞΗΡΙΑ ΛΑΜΙΑΣ.
5. Παρασκευόπουλος - Γεωργιάδης Ε.Π.Ε. (1996).
ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΜΕ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ.
6. Παπαναγιώτου Δ. Τριαντάφυλλος.(1971).
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ. Δήμος Λαμιέων.
7. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (1995).
ΣΠΕΡΧΕΙΟΣ 2000+ - Πρακτικά Ημερίδας .
8. Υπουργείο Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος ,
Δ/νση Χωροταξίας.(1984).
ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ-
-ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΟΜΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ .